New Research in Islamic Humanities Studies
Online ISSN : 2980 - 8944
https://api.lu.ac.ir/
Lorestan University

The Role of Role Models of Martyrs in Students Tendency Towards Values, Seeking Justice and Conscious and Responsible Action: A Phenomenological Approach

Saeed Roomani[1] ✉, **Asad Yeganeh**[2], **Ahmad Haghi**[3], and **Seyed Ali Mohammad Mokhtar**[4]

1. Corresponding Author, Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Farhangian University, Tehran, Iran. Email: s.roomani@cfu.ac.ir
2. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Farhangian University, Tehran, Iran. Email: a.yeganeh@cfu.ac.ir
3. Assistant Professor, Department of Psychology, Lorestan University, Khorramabad, Iran. Email: haghi.a@lu.ac.ir
4. Ph.D. in Educational Management; Lecturer, Farhangian University, Tehran, Iran. Email: Sali.moktare@yahoo.com

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:
Received 26 March 2026
Received in revised form 23 July 2026
Accepted 02 August 2026
Available online 23 September 2026

Keywords:
Role Model of Martyrs,
Conscious& Responsible Action,
Tendency Towards Values,
Seeking Justice,
Farhangian University

ABSTRACT

Objective: One of the basic and social aspects of a phenomenon, behavior or value is that it affects a large number of people, but there are some values that have a wide range and are therefore considered public values. The importance and position of these values is such that every nation considers its cultural life, education and the development of its identity in adherence and respect to them and its complete transfer to the future generations. The purpose of this research was to identify the role of role models of martyrs in tending to values, seeking justice and conscious and responsible action from the perspective of students of Farhangian University of Lorestan.

Method: The research method was qualitative and interpretive phenomenology. The statistical population of the research included the students of Farhangian University of Lorestan, 20 of whom were selected as the research sample using the purposeful sampling method as well as theoretical saturation. The data extracted from the semi-structured interviews were analyzed using the method of coding and extraction of main and secondary themes.

Results: The results indicate the identification of 197 open codes identified in 8 sub-themes of the 4 main themes, which include social responsibility, informed decision, factors affecting spirituality, obstacles affecting spirituality, anti-tyranny, seeking justice, scientific and material modeling, and spiritual modeling.

Conclusions: The most significant impact of the concepts of self-sacrifice and martyrdom on a country lies in their cultural and soft-power dimensions. When these values are effectively and appropriately transmitted to younger generations, they can contribute to cultivating a generation of faithful individuals who, in times of crisis and danger, may follow the example of their predecessors by engaging in acts of self-sacrifice and martyrdom. be The findings of the research can be part of the reform programs of Farhangian University to familiarize students with the role of martyrs in the cultural and educational environment.

Cite this article: Roomani, S., Yeganeh, A., Haghi, A & Mokhtari, S. (2026). The Role of Role Models of Martyrs in Students Tendency Towards Values, Seeking Justice and Conscious and Responsible Action: A Phenomenological Approach. *New Research in Islamic Humanities Studies*, 5 (11), 1-30.
https://doi.org/10.22034/api.2026.2046629.1101

© Author(s) retain the copyright and full publishing rights.
Publisher: Lorestan University.
DOI: https://doi.org/10.22034/api.2026.2046629.1101

Introduction

Values constitute a fundamental dimension of human life and play a central role in shaping individual identity, social behavior, cultural patterns, and educational processes. In contemporary societies, rapid changes in social structures, beliefs, communication systems, democratic ideals, and patterns of human interaction have significantly transformed value systems. Nevertheless, culturally and religiously rooted values continue to serve as important foundations for preserving collective identity and transmitting shared beliefs across generations. Within the Islamic worldview, the concepts of *Isar* (self-sacrifice) and *Shahadat* (martyrdom) represent prominent moral and spiritual values associated with altruism, responsibility, commitment, and devotion to higher ideals. These concepts extend beyond individual sacrifice and can contribute to social cohesion, collective identity, justice-seeking, and resistance to oppression.

The culture of sacrifice and martyrdom is particularly significant in the Iranian sociocultural context. It emphasizes prioritizing divine and collective interests over personal desires and conceptualizes sacrifice as a continuum that culminates in the ultimate act of giving one's life for religious, moral, or social values. Previous research has highlighted the role of this culture in strengthening religious and national identity, promoting civic responsibility, and influencing individuals attitudes and behaviors. Studies have also demonstrated that religious and national identity are associated with attitudes toward martyrdom, with religious identity showing a stronger predictive capacity in some contexts. Moreover, the values associated with sacrifice and martyrdom have been linked to dimensions of responsible citizenship, altruism, and commitment to the common good.Educational institutions constitute one of the most influential contexts for the transmission and institutionalization of cultural values. Universities, in particular, provide an important environment for shaping young people's attitudes, identities, and social orientations. This role is especially significant for Farhangian University, whose students are future teachers and will consequently play a major role in educating subsequent generations. Student-teachers are therefore not merely recipients of cultural values; they may also become important agents in interpreting, transmitting, and institutionalizing these values within educational settings and society.

Despite the growing body of research on martyrdom, sacrifice, identity, and related concepts, limited attention has been devoted to understanding how the role of the martyrs of the Islamic Revolution is conceptualized from the perspective of university students. More specifically, little empirical research has examined this issue among student-teachers at Farhangian University in Lorestan Province. Addressing this gap is important because understanding students perceptions can provide insight into the contemporary meaning and educational implications attributed to the legacy of the martyrs.Accordingly, the present study seeks to explore and explain the conceptualization of the role of the martyrs of the Islamic Revolution from the perspective of students at Farhangian University in Lorestan Province.

Method

This qualitative study employed a hermeneutic phenomenological approach to explore students perceptions of the role of the martyrs of the Islamic Revolution at Farhangian University in Lorestan Province, Iran. Data were collected through semi-structured interviews with 20 male and female student-teachers selected purposively based on their potential to provide information relevant to the research topic. Interviews lasted approximately 45–60 minutes and continued until theoretical saturation was reached. The interviews were transcribed verbatim and analyzed using conventional content analysis. Meaningful statements were identified, coded, and grouped into semantic units, categories, and broader dimensions. To ensure methodological rigor, credibility, dependability, and confirmability were addressed through participant review and continuous documentation of the research process.

Results

Analysis of the interviews revealed 197 open codes, eight subthemes, and four overarching themes **c**oncerning the lived experiences of student-teachers regarding the role of the martyrs of the Islamic Revolution. The findings indicate that the perceived role of martyrs extends beyond historical remembrance and encompasses individual development, spirituality, social responsibility, justice seeking, and role modeling.The first major theme, the role of martyrs in developing individuals capacities, comprised two subthemes: social participation and responsibility and conscious decision-making. Participants viewed the martyrs as exemplary individuals who demonstrated commitment, responsibility, self-sacrifice, and active participation in social affairs. Their lives were perceived as models for young people to develop a sense of responsibility toward their community, cooperate with others, participate actively in social and cultural activities, and accept responsibility for their decisions. Participants also emphasized that the martyrs made conscious and purposeful decisions, particularly under critical circumstances, and therefore could inspire students to make informed, rational, and socially beneficial choices rather than acting solely according to personal interests.

The second major theme, the role of martyrs in promoting values and spirituality, consisted of factors facilitating spirituality and barriers to spirituality. Participants believed that studying the lives, thoughts, wills, and experiences of martyrs could strengthen religious and moral values, spirituality, ethical conduct, altruism, and resistance to materialism. Martyrs were perceived as symbols of faith, sincerity, sacrifice, and moral commitment. However, participants identified insufficient cultural planning, weak institutional efforts, ineffective media practices, superficial approaches, and the absence of sustained cultural programs as major barriers to transmitting these values effectively. They emphasized that cultural initiatives should be systematic, gradual, evidence based, and responsive to young people’s needs.The third major theme, the role of martyrs in promoting resistance to oppression and the pursuit of justice, included the subthemes of resistance to

oppression and justice seeking. Participants regarded the martyrs as symbols of courage and resistance who refused to submit to injustice or aggression. Their experiences were perceived as encouraging students to defend legitimate rights, oppose oppression, protect national interests, and pursue justice while avoiding passivity in the face of injustice.

The fourth major theme**,** role modeling from martyrs, included material and academic role modeling, spiritual role modeling, and barriers to role modeling. Participants considered martyrs potential models not only in spirituality and morality but also in academic achievement, perseverance, creativity, responsibility, and personal development. However, the extent of students identification with these models was perceived as variable and dependent on their knowledge, personal interests, social environment, educational background, and the effectiveness of cultural communication. Participants therefore recommended contemporary and attractive approaches, including documentaries, educational programs, memorial activities, interaction with martyrs families, and university-based initiatives, to facilitate meaningful engagement with the martyrs' lives and values.

Conclusion

The findings of this study demonstrate that the perceived role of the martyrs of the Islamic Revolution extends beyond historical remembrance and encompasses important personal, social, moral, and educational dimensions. From the perspective of student-teachers at Farhangian University in Lorestan, learning from the lives and values of martyrs can contribute to social responsibility, conscious decision-making, spirituality, resistance to oppression, justice-seeking, and both spiritual and academic role modeling. These findings are broadly consistent with previous studies emphasizing the relationship between the culture of sacrifice and martyrdom, social participation, collective responsibility, moral development, and social cohesion.The findings further indicate that the lives, wills, beliefs, and behavioral patterns of martyrs can encourage students to strengthen their religious and moral values and develop a greater sense of responsibility toward society. Participants particularly emphasized studying biographies and wills, learning about martyrs lifestyles, and engaging with their experiences as effective mechanisms for strengthening spirituality and ethical conduct. At the same time, inadequate cultural planning, limited institutional engagement, weak media representation, stereotypical approaches, and insufficient knowledge among young people were identified as barriers to effective value transmission.

Another important finding concerns the role of martyrs in fostering resistance to oppression and the pursuit of justice. Participants perceived the martyrs as examples of individuals who made conscious and value-oriented choices and resisted injustice despite considerable personal costs. Thus, their legacy may contribute to developing students capacity for responsible social action and principled engagement with social issues. The study also suggests that effective role modeling depends on students level of knowledge, personal interests, social environment, and the quality of educational and cultural programs. Therefore, universities and other educational institutions should adopt systematic, gradual,

and student centered approaches to introducing the lives and values of martyrs. Developing documentaries and educational materials, organizing memorial programs and visits, engaging with martyrs families, and integrating relevant content into university activities may facilitate meaningful engagement. Further research is recommended to examine these themes across different universities, regions, and student populations and to investigate effective educational strategies for strengthening constructive value-oriented learning from the legacy of martyrs.

Author Contributions

All authors contributed equally to the conceptualization of the article and writing of the original and subsequent drafts.

Data Availability Statement

Data available on request from the authors.

Acknowledgements

The authors would like to thank the anonymous reviewers for their insightful comments and constructive feedback, which significantly improved the quality of this manuscript. We also extend our gratitude to our colleagues for their valuable discussions and technical support throughout this research.

Ethical Considerations

The authors strictly adhered to the highest standards of research integrity. The authors avoided data fabrication, falsification, plagiarism, and any other form of scientific misconduct.

Funding

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Conflict of Interest

The authors declare no conflict of interest.

پژوهش های نوین در مطالعات علوم انسانی اسلامی
شاپا الکترونیکی: ۲۹۸۰-۸۹۴۴
https://api.lu.ac.ir/
دانشگاه لرستان

نقش الگو پذیری از شهدا در گرایش به ارزش ها، عدالت طلبی، عمل آگاهانه و مسئولانه دانشجویان: رویکرد پدیدارشناسی

سعید رومانی[۱] ✉، اسد یگانه[۲]، احمد حقی[۳]، سیدعلی محمد مختاری[۴]

۱. نویسنده مسئول، استادیار گروه آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. رایانامه: s.roomani@cfu.ac.ir
۲. استادیار گروه آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. رایانامه: a.yeganeh@cfu.ac.ir
۳. استادیار گروه روانشناسی دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران. رایانامه: haghi.a@lu.ac.ir
۴. دکترای مدیریت آموزشی، مدرس دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. رایانامه: sali.moktare@yahoo.com

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی،

تاریخچه مقاله:
تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۰۱/۰۶
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۵/۰۱
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۶/۰۲
تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۷/۰۱

کلیدواژه‌ها:
الگوپذیری شهدا،
عمل آگاهانه و مسئولانه،
گرایش به ارزش ها،
عدالت طلبی،
دانشگاه فرهنگیان

چکیده

هدف: از جنبه های اساسی و اجتماعی بودن یک پدیده و رفتار و یا ارزش، آن است کـه جمع کثیری را متأثر می سازد اما برخی ارزش ها هستند کـه ازگستره ی وسیعی برخوردارند و به این خاطر ارزش عمومی قلمداد می گردند. اهمیت و جایگاه این ارزش ها به گونه ای است که هر ملتی حیات فرهنگی، آموزشی و تکوین هویت خود را در پایبندی و احترام به آنها وانتقال کامل آن به نسلهای آینده می داند. این تحقیق به منظور شناسایی نقش الگو پذیری شهدا در گرایش به ارزش ها، عدالت طلبی و عمل آگاهانه و مسئولانه از دیدگاه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان لرستان بود.

روش پژوهش: روش تحقیق کیفی و از نوع پدیدارشناسی تاویلی بود. جامعه آماری پژوهش، شامل دانشجویان دانشگاه فرهنگیان لرستان بودند که تعداد ۲۰ نفر به عنوان نمونه پژوهش با استفاده از روش نمونه گیری هدفمند و همچنین اشباع نظری انتخاب شدند. داده های استخراج شده از مصاحبه های نیمه ساختار یافته با استفاده از روش کد گذاری و استخراج مضمون‌های اصلی و فرعی مورد تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: نتایج حاکی از شناسایی۱۹۷ کد باز شناسایی شده در ۹ مضمون فرعی از ۴ مضمون اصلی که شامل، مسئولیت اجتماعی، تصمیم آگاهانه، عوامل اثرگذار در معنویت، موانع اثرگذار در معنویت، ظلم ستیزی، عدالت طلبی، الگوپذیری علمی و مادی و الگوپذیری معنوی می‌باشد.

نتیجه‌گیری: مهم‌ترین تاثیری که مقوله ایثار و شهادت برای یک کشور دارد، تأثیر فرهنگی و نرم آن است. این مهم در صورتی که بتواند به زیبایی به نسل جوان منتقل شود، می‌تواند نسلی مؤمن تربیت نماید که در هنگامه خطر مانند پیشینیان خود به میدان جهاد و ایثار و شهادت بشتابند. ایثار و شهادت هم به جهت بازدارندگی، امنیت ملی کشور را از تهاجم نظامی تأمین می‌کند و هم با برای مقابله با تهدیدات نرم دشمن، باعث تربیت نسلی مؤمن و شهادت‌طلبی می‌گردد که در هنگامه خطر به دفاع از اسلام می پردازند. یافته های حاصل از پژوهش می تواند جزء برنامه های اصلاحی دانشگاه فرهنگیان جهت آشنایی بیشتر دانشجویان با الگو پذیری شهدا در محیط فرهنگی و اموزشی باشد.

استناد: رومانی، سعید؛ یگانه، اسد؛ حقی، احمد و مختاری، سید علی محمد. (۱۴۰۵). نقش الگو پذیری از شهدا در گرایش به ارزش ها، عدالت طلبی، عمل آگاهانه و مسئولانه دانشجویان: رویکرد پدیدارشناسی. *پژوهش های نوین در مطالعات علوم انسانی اسلامی*، (۱۱) ۵، ۳۰-۱.
https://doi.org/10.22034/api.2026.2046629.1101

ناشر: دانشگاه لرستان.

© نویسندگان.

DOI: https://doi.org/10.22034/api.2026.2046629.1101

مقدمه

در عصر ما روابط انسانی به صورتی خاص درآمده است. این روابط کمتر جنبه دینی، ملی، طبقه‌ای و نژادی دارد. تغییر و تحول افکار و عقاید، تزلزل وضع طبقه‌ای، توسعه و گرایش آرمان‌های دموکراتیک، حرکت به‌سوی یکپارچگی جامعه انسانی، توسعه و پیشرفت وسایل ارتباطی و تلاش و کوشش برای تأمین حقوق فردی و رفاه جمعی در وضع ارزش‌ها تأثیر فراوان کرده‌اند. در صورتی برای شکل‌گیری فرهنگ ایثار و شهادت به عنوان یک ارزش به مؤلفه‌ها و شاخص‌هایی نیاز است که از مکاتب و آیین هر ملت و قومی نشات می‌گیرد (رسالت، ۱۴۰۰). ارزش‌ها رکن اساسی زندگی آدمی را تشکیل می‌دهند و نقش مهمی در نهادهای اجتماعی، ازجمله نهاد آموزشی و تعامل با عناصر مختلف آن دارند. ارزش‌ها شکل‌دهنده‌ی شخصیت، هویت و رفتارها هستند و همچنین تفسیر ما از زندگی و مجموعه فعالیت‌هایی که در طول حیات خود انجام می‌دهیم، وابسته به مجموعه ارزش‌هایی است که برای خود برگزیده‌ایم(کاظمی و همکاران، ۱۳۹۵). در کل هر فرهنگی از جهان بینی ارزشی خاصی برخاسته است که الگوها، تشخص‌ها، مبناها، برداشت‌ها و ادراک‌هایش در رابطه با آن جهان بینی تحلیل و جمع‌بندی می‌شود (قربانی،۱۳۹۴). در تمام جوامع بشری ارزش‌هایی وجود دارد که بنیان اصلی فرهنگ آن جامعه را شکل می‌دهد. اهمیت و جایگاه این ارزش‌ها به گونه‌ای است که هر ملتی هویت و حیات اجتماعی،فرهنگی، اموزشی و سیاسی خود را در پایبندی و احترام به آنها و انتقال کامل آن به نسل‌های آینده می‌داند (کاناس[1] و همکاران، ۲۰۱۵). مفهوم ایثار و شهادت برگرفته از این فرهنگ و جهان بینی غنی است که در شمار برترین مفاهیم الهی و از والاترین ارزش‌هایی است که یک فرد متعهد، مسئول و پایبند به ملاک‌های انسانی و اخلاقی می‌تواند به آن مقام دست یابد (غلامی،۱۳۹۳). فرهنگ ایثار و شهادت برکات فراوانی برای جامعه دارد و با معرفی و تعمیق فرهنگ شهادت عقاید و آرمان‌های شهدا در سطح وسیع فراگیر می‌شود(رولستون[2]، ۲۰۱۷). بازسازی و مفهوم سازی فرهنگ شهادت توسط متفکران دینی و اجتماعی معاصر موجب شکل‌گیری ادبیات خاصی می شود که به تدریج روند تحولات اجتماعی به سمت و سوی اسلامی شدن گرایش می‌یابد. فرهنگ شهادت در سطح جامعه موجب فدا کردن جان برای حفظ ارزش‌ها، عمل آگاهانه، مسئولیت پذیری، عزت نفس بخشیدن به افراد جامعه، ایجاد هویت و هدف مشترک در میان افراد یک جامعه و ایجاد روحیه ظلم ستیزی و عدالت طلبی می‌شود (غفاری هشجین،۱۳۹۶). فرهنگ شهادت به معنای آن است که فرد با عنایت به حضور خداوند و با دارا بودن ارزش‌های والای انسانی و معنوی جان خویش را در راه عدالت، ارزش‌ها و باورهای خود فدا می‌کند تا از این طریق به بالاترین وظیفه خود در قبال جامعه و اعتقادات خود عمل کرده، از این رو فرهنگ شهادت به عنوان فلسفه یا نگرشی از زندگی مسئولانه تعبیر می‌شود، گرچه ذاتش مرگ است (موسالی[3]، ۲۰۱۵).

رشد و تعالی و پیشرفت هر جامعه‌ای در گروی این است که هر کدام از افراد جامعه تلاش کنند با تقدم منافع دیگران بر منافع خود در این راستا قدم مسئولانه بردارند و چنین عملی به دست نخواهد آمد مگر اینکه افرادی که می‌خواهند از منافع خویش بگذرند به ارزش‌هایی بالاتر و والاتر دست یابند که نهایت درجه مطلوب آن رضایت و قرب الهی باشد. مصداق کامل خدا محوری، تقدیم رضایت الهی بر رضایت خویشتن است که این عمل در دین مبین اسلام، ایثار[4] و از خودگذشتگی نام دارد. این ایثار و از خودگذشتگی از کمترین مرتبه، که چشم‌پوشی از منافع مادی و دنیوی باشد، شروع می‌شود و تا عالی‌ترین درجه آن پایان می‌یابد که شهادت[5] و گذشت از عزیزترین منفعت است که جان انسانی باشد. مطلوب‌ترین وضعیت این آرمان این است که در جامعه به صورت فرهنگ[6] درآید (پورطهماسبی و تاجور، ۱۳۸۹).

1. Kanas
2. Rolston
3. Moussalli
4. Sacrifice
5. Martyrdom
6. Culture

امام‌جمعه‌زاده و افتخاری (۱۳۸۷) در مقاله‌ای تحت عنوان «فرهنگ شهادت عامل هویت‌بخش در عصر جهانی شدن» می‌نویسند که فرهنگ شهادت یکی از مهم‌ترین عناصر هویت‌ساز تشیع است و همواره بستری فراهم کرده است تا معنا و هویت به زندگی انسان‌ها باز گردد. در صورت استفاده مطلوب از فرصت‌ها و بسترهای حاصل از جهانی شدن و جهان شمول کردن پیام فرهنگ شهادت و کارکرد هویت‌بخشی آن معنای جدیدی به انسان تشنه یقین و هویت خواهد بخشید. عبدالمالکی و همکاران، (۱۳۸۹) به بررسی نقش فرهنگ شهادت در شکل‌دهی به هویت جوانان ایرانی پرداخته و چنین نتیجه‌گیری نمودند که با گسترش فرهنگ ایثار و شهادت‌طلبی لرزه بر اندام دشمنان می‌افتد و آن‌ها را از نفوذ در دژهای اسلام مأیوس و ناامید می کند و چه بسیار پر برکت است برای مسلمانان و مأیوس کننده بر دشمنان و تأمل و تدبیر در فرهنگ ایثار و شهادت به خوبی راه تعالی و تکامل انسان را می‌نمایاند. شهادت مقوله‌ای تأثیرگذار در شکل‌دهی به هویت جوان ایرانی است. باید از این فرهنگ به نحو شایسته و مطلوب در جهت هویت بخشی بهره گرفت. یافته‌های تحقیق سعیدی‌رضوانی و همکاران(۱۳۸۹) نشان می‌دهد نگرش دانشجویان در چهار مولفه (شهادت، دفاع مقدس، شهادت‌طلبی، الگوپذیری از شهدا) به طور معناداری به سمت موافق طیف، تمایل دارند؛ اما دانشجویان در سه حوزه شهادت‌طلبی، نگاه به دفاع مقدس و الگوپذیری از شهدا، به سطح مطلوب (موافقت) نرسیده‌اند. هم‌چنین نتایج نشان داده که از بین عوامل مورد بررسی، تنها هویت دینی و هویت ملی قادر به پیش‌بینی نگرش افراد به شهادت هستند، در این زمینه هویت دینی از قدرت پیش‌بینی بیشتری نسبت به هویت ملی برخوردار است. قاسم پور و همکاران(۱۳۹۸) در پژوهشی به عنوان اثرات فرهنگ ایثار و شهادت بر رفتار شهروندی به این نتیجه رسیدند که فرهنگ ایثار و شهادت همراه با ابعاد آن مردمداری، خدا محوری، عمل صالح و عدم تعلق به دنیا هم به طور مستقیم و هم غیر مستقیم بر رفتار شهروندی اثرگذار است.

شهید به عنوان برترین مجاهد و شهادت به عنوان عالی‌ترین مرحله جهاد، از عمده‌ترین ارزش‌های مفهومی در اسلام است(علیپور، ۱۳۹۰). از زمان شروع جنگ تحمیلی هشت ساله عراق علیه ایران که شهادت‌طلبی و ایثارگری در جمهوری اسلامی به دوره اوج طلایی خود رسید، با تولید گفتمان جدید از فرهنگ ایثار و شهادت در مقابل ظلم و ستم توانست جنگ را به پایان برساند. پس از به پایان رسیدن جنگ تاکنون شهادت‌طلبی به عنوان یک عنصر انسجام‌بخش ملی را به همراه داشته و همواره با شکل‌های مختلف از ایثار و شهادت توانسته در تثبیت و استمرار نظام سیاسی اثربخش باشد(قاسمی، ۱۳۹۷).

بنا بر آمارهای منتشر شده در استان لرستان حدود ۶۳۰۰ نفر جان خود را تقدیم انقلاب اسلامی نموده و به فیض شهادت نائل شده‌اند. در نتیجه حفظ و گسترش روحیه ایثار و شهادت نه تنها در افزایش کمالات انسانی نقش بسزایی ایفا می کند بلکه ضامن معصومیت و حفظ جامعه در برابر اهریمنان است بر این اساس تربیت دانشجویان در پرتو فرهنگ ایثار و شهادت می‌تواند ضامن رشد و تعالی اخلاقی و معنوی آنان باشد (مسعودی و همکاران، ۱۳۹۵). همچنین با معرفی شهدا به عنوان الگوهای عینی و اثربخش برای رشد و تعالی جامعه می‌توان به شناخت و حفظ هویت دینی و ملی همه افراد جامعه به خصوص قشر جوان کمک نمود تا به صورت آگاهانه از اقبال به نمادهای غیربومی یا ضد فرهنگی بپرهیزند (محمدیان و صادقی، ۱۳۹۷). از سویی از نظام آموزشی کشور، به عنوان بزرگترین نهادی که وظیفه انتقال ارزش‌ها و فرهنگ را بر عهده دارد، انتظار می‌رود ضمن پیروی از سیاست‌های فرهنگی کشور، پیشرو در این حرکت فرهنگی نیز باشد (سبحانی‌نژاد، مقدم‌زاده، نجفی، ۱۳۹۴). و در این میان دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی در نهادینه سازی فرهنگ ایثار و شهادت نقشی به سزا داشته‌اند(ازغندی، ۱۳۸۵). زیرا فضای دانشگاه که محل حضور اساتید و دانشجویان متعهد و نخبگان جوان است بهترین مکان برای ایجاد و رشد فرهنگ شهادت وتربیت نیروی انقلابی و ایثارگر می‌تواند باشد(میرزاپوری،۱۳۹۶). در واقع دانشگاه‌ها سازمان‌هایی هستند که هرساله تعداد قابل توجهی از جمعیت جوان را جـذب می‌کنند. قشر دانشجو به جهت خصوصیات روان شناختی، اثر پذیرترین گروه‌های جامعه هستند که بیشترین و مفیدترین اوقات خود را در مراکز آموزشی و دانشگاه می‌گذرانند. از آنجا که تغییر نگرش افراد جامعه از ابزارهای مهم نفوذ فرهنگ است و دانشجویان به‌عنوان یکی از عناصر اصلی نظام آموزشی که در ارتباط با دیگران در محیط‌های مختلف، نقش مهمی را بازی می‌کنند و روابط اجتماعی

مؤثر و کارا و میزان پیوند میان آنها و جامعه، زمینه کافی برای تبادلات اجتماعی، فرهنگی و عاطفی را فراهم می‌آورد، (عیسی نژاد و همکاران، ۱۳۹۳ : ۲۳۳) بنابراین دانشجویان می‌توانند به عنوان بخش مهمی از مخاطبان و گروه هدف برای ترویج و نهادینه سازی فرهنگ ایثار وشهادت مدنظر قرار گیرند. علاوه براین، دانشگاه فرهنگیان به جهت ارتباط دو سویه با دانشجویان کنونی و معلمان آینده، حیاتی‌ترین نهاد است که می‌تواند ضمن مفهوم سازی عوامل موثر در فرهنگ ایثار و شهادت، به حفظ و اعتلای آن نیزکمک کند(چنگائی و عربان، ۱۴۰۱). بنابراین دانشجومعلمان این دانشگاه به عنوان معلمان آینده در گستره کشور و طی سال‌ها، مسئولیت تعلیم و تربیت کودکان، نوجونان و نسل آینده کشور را بر عهده خواهند گرفت، در نتیجه می توانند در مفهوم سازی این فرهنگ و در آگاهی بخشی به جامعه نقش موثری داشته باشند.

تاکنون پژوهش‌های متعددی از جنبه‌های مختلف به بررسی مقوله شهادت و واژه‌های مرتبط با آن پرداخته‌اند؛ با وجود این در زمینه مفهوم‌پردازی نقش شهدای انقلاب اسلامی آن هم از دیدگاه دانشجویان تحقیقی صورت نگرفته است. بر این مبنا هدف اصلی این پژوهش تبیین و شناخت نقش شهدای انقلاب اسلامی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان استان لرستان است. در این راستا پژوهش حاضر در پی پاسخ به این سوال است: مفهوم‌پردازی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان استان لرستان از نقش شهدای انقلاب اسلامی چگونه است؟

سوال پژوهش

نقش الگوپذیری شهدای انقلاب اسلامی در گرایش به ارزش ها، عدالت طلبی، عمل آگاهانه و مسئولانه دانشجویان چگونه است؟

مبانی نظری و ادبیات پژوهش

تعریف مفاهیم و اصطلاحات

شهید: شهید در اصطلاح رایج به کسی گفته می‌شود که در راه خدا کشته شود (ابن‌منظور، ۱۴۱۴ ق. نقل از نخی و پیرچراغ، ۱۳۹۲).یکی از واژگان پرکاربرد قرآن کریم، واژه "شهید" است که در بیش از صد آیه قرآن وارد شده و نسبت به افراد و گروه‌های مختلف به کار رفته است. کاربردهای فراوان این واژه از یک سو، و دربر داشتن مفهومی گسترده از سوی دیگر شناخت مفهوم و مصداق واژه "شهید" را به عنوان یکی از پرکاربردترین اوصاف به کار رفته در قرآن امری ضروری می‌سازد (توکلی ومحمدی، ۱۳۹۰).

شهادت: به عملی گفته می‌شود که فرد (شهید) به خاطر اعتقادات مذهبی و یا به خاطر دلایل و اصول مهمی می‌میرد و یا خود را به رنج دچار می‌کند (نخی و پیرچراغ، ۱۳۹۲). شهادت فنا شدن انسان برای نیل به سرچشمه نور و نزدیک شدن به هستی مطلق است. شهادت عشق به وصال محبوب و معشوق در زیباترین شکل است. شهادت مرگی از راه کشته شدن است، که شهید آگاهانه و بخاطر هدف مقدس و به تعبیر قرآن (فی‌سبیل الله)) انتخاب می کند. در قرآن مجید، حدود ده آیه به صورت صریح درباره کسانی که در راه خدا کشته شده باشند وجود دارد. از جمله مسائلی که در این آیات به آن اشاره شده است عبارت است از زنده بودن شهید، رزق شهید، آمرزش گناهان شهید، ضایع نشدن عمل شهید، مسرت و خوشحالی شهید، وارد شدن در رحمت الهی و رستگاری شهید. مفهوم شهادت که بیشتر در جامعه دینی جایگاه خاص خود را دارد، نه تنها ارزشمند تلقی می‌شود، بلکه پدیده‌ای مقدس است که شهید را به جایگاهی ارزشمند در نزد پروردگار نائل می‌گرداند (اعتمادزاده و امیریان، ۱۳۹۶) و به حرکت فرد در مسیر رشد و تکامل سرعت می‌بخشد. در حقیقت می‌توان گفت، شهید از دیدگاه جامعه از منزلت اجتماعی ویژه‌ای برخوردار است (سعیدی‌رضوانی، موسوی‌مشهدی و باغگلی، ۱۳۸۹).

فرهنگ ایثار و شهادت: مجموعه‌ای از نظام ارزش‌ها، باورها و الگوهای هنجاری هدایتگر نقش‌ها، رفتارها و روابط اجتماعی برخاسته از جهان‌بینی اسلامی، فرهنگ عاشورایی، آرمان‌های انقلاب اسلامی و اندیشه‌های حضرت امام و جامعه

ایثارگران است(کاظمی و همکاران، ۱۳۹۵). ایثار و شهادت با همه موضوعات و مسائل فرهنگی و دینی، اقتصادی و اجتماعی ارتباط دارد و جمهوری اسلامی ایران نیز با فرهنگ ایثار و شهادت پایدار است.

الگوپذیری: یعنی رضایت فرد به انطباق دادن رفتار خود با دیگرانی که می پسندد، در جهت هماهنگی و ایجاد انسجام رفتاری با آنها و هرچه قدرت نفوذ الگوها بیشتر و زمینه پذیرش آماده تر باشد، الگوبرداری به شکل کاملتری صورت می گیرد(سعیدی رضوانی و همکاران، ۱۴۰۰).

پیشینه پژوهش

نتایج تحقیق رشیدی آل هاشم؛ صبوری کزج و صبوری کزج(۱۴۰۱)با عنوان تحلیل پدیدارشناسی وصیت‌نامه‌های شهدای دفاع مقدس در راستای فرهنگ ایثار شهادت نشان داد که شهدای گرانقدر در وصیت‌نامه‌ها تعداد ۴۶ مفهوم را در رابطه با آسیب شناسی فرهنگ ایثار و شهادت بیان کرده‌اند که با فرمول بندی مفاهیم کشف شده سه خوشه موضوعی استخراج شد که عبارتند از: وصیت‌های تقویت فرهنگ ایثار و شهادت، آسیب‌های تقویت فرهنگ ایثار و شهادت و راهکارهای تقویت ایثار و شهادت که آنها تبعیت از ولی زمان را محور رفتار و نیات خود در مقابله با ظلم و فساد زمان خود دانسته و به آیندگان سفارش می‌کنند تنها راه پیشرفت و آبادانی و عاقبت بخیری در مسیر ولایت فقیه است. یافته های مهری و قانع(۱۴۰۱)در تحقیقی با عنوان تأثیر فرهنگ ایثار و شهادت بر توسعه اخلاق حرفه ای در آموزش وپرورش شهر تهران نشان داد که فرهنگ ایثار اجتماعی و ابعاد آن بر توسعه اخلاق حرفه ای در کارکنان آموزش وپرورش شهر تهران تأثیر معنادار دارد. به عبارتی با تقویت فرهنگ ایثار و شهادت و ابعادی مثل خدامحوری، مردم داری، عمل صالح و عدم تعلق به دنیا و آخرت گرایی می توان شاهد توسعه اخلاق حرفه ای در کارکنان آموزش وپرورش شهر تهران بود

تاجبخش (۱۴۰۱)در تحقیقی با عنوان .بررسی عوامل موثر بر نگرش دانشجویان به فرهنگ ایثار و شهادت نشان داد که متغیر هویت با ۸۷ درصد و متغیر عملکرد نهادی با ۷۷ درصد و متغیر عملکرد رسانه‌ای با ۷۵ درصد و متغیر نظام ارزشی با ۷۴ درصد بیشترین ارتباط را با نگرش دانشجویان بر فرهنگ ایثار و شهادت داشته‌اند و متغیرشکاف نسلی با منفی ۱۲ درصد ارتباطی با نگرش دانشجویان به فرهنگ ایثار و شهادت نداشته است واینکه عواملی نظیر دگرگونی هویتی، تغییرات ارزشی و عملکرد رسانه‌ای و نهادی می‌تواند بر نگرش دانشجویان نسبت به فرهنگ ایثار و شهادت موثر باشد.چنگائی و عربان(۱۴۰۱)در تحقیقی با عنوان بررسی میزان تاثیر راهکارهای مرتبط با ابعاد آموزشی، پژوهشی، فرهنگی وهنری در ترویج فرهنگ ایثار و شهادت از نظر دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان به این نتایج رسیدند که از نظردانشجومعلمان میزان تأثیر راهکارهای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت در دانشگاه به ترتیب رتبه شامل راهکارهای بعد فرهنگی، آموزشی، هنری و پژوهشی می‌باشد. تأثیر همه راهکارها بیشتر از متوسط ارزیابی شد واز نظر دانشجو معلمان دختر و پسر و هم‌چنین دانشجومعلمان وابسته و غیروابسته به خانواده ایثارگران در میزان تأثیرگذاری راهکارها در ترویج فرهنگ ایثار و شهادت در دانشگاه تفاوت معنی‌دار مشاهده نشد.

نصیری و بختیاری (۱۴۰۱) در تحقیقی با عنوان تبیین جامعه شناختی فرهنگ ایثار و شهادت به این نتیجه رسیدند که فرهنگ ایثار و شهادت در جامعه متأثر از عوامل فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و تمدن است. در تمام جوامع بشری، ارزشهایی وجود دارد که بنیان اصلی فرهنگ آن جامعه را شکل میدهند. اهمیت و جایگاه این ارزش ها به گونه ای است که هر ملتی هویت و حیات اجتماعی و سیاسی خود را در پایبندی و احترام به آنها وانتقال کامل آن به نسلهای آینده می داند. در رهیافت علمی و از منظر تئوری های علوم اجتماعی ایثار و شهادت نه یک امر صرفا احساسی –عاطفی، بلکه رفتاری عقلانی و جزء کنش های عقلانی معطوف به ارزش تعریف می شود؛ به گونه ای که به مثابه یک نظام رفتاری و الگوی ارزشی مطرح است که می تواند در خرده نظامهای یک جامعه قرار گیرد و اساس انسجام وجدان جمعی جدید و ساختهای اجتماعی جامعه جدید را تشکیل دهد. نتایج تحقیقات عابدی کوشالشا، کرمپور و باصری(۱۴۰۰) نشان داد که ارزشهای اجتماعی در وصایا شهدا شامل: ارزش های فرد محور، ارزشهای جامعه محور، ارزش های خانواده محور، ارزش

های مدیریت محور و ارزش های دین محور است که اولویت با ارزش های دینی بود و سایر ارزش ها ی شهدا در پرتو ارزش های دینی قابل تفسیر است. شهدا در نقشه ی راهی که برای زندگی خود ترسیم نمودند، پاسداری از حقوق افراد جامعه، نیک کرداری و احترام و تکریم در روابط با خانواده، خویشاوندان و دیگر انسانها و کمک به مردم و جامعه و به طورکلی کمک و خدمت به همنوع را سرلوحه قراردادند. این شهدا، با این بینش که همه بنده ی خدا هستیم و او خالق ماست و هیچکس بر دیگری برتری و امتیازی ندارد، بذر عشق و محبت را دل آحاد مردم کاشتند و آنها را مجذوب خود و اسلام نمودند.

نتایج پژوهش صورت گرفته سعیدی رضوانی و غلامی(۱۴۰۰)با عنوان زیست‌نامه شهدا و لایه‌های ذهنی مخاطبان، رابایش‌ها، رانش‌ها و رویش‌ها حاکی از آن است مطالعه زیست‌نامه‌های یاد شده در مجموع در اکثر مخاطبان نوعی رابایش بت به این زیست‌نامه‌ها و نیز شهدا آرمان‌های شهدا ایجاد نموده و در برخی از آنان نیز موجب تصمیم گیری قاطع انجام کنش‌های متناسب با آرمان‌های تربیتی یاد شده گردیده است اما در لایه‌های ذهنی درصد کمتری از مخاطبان نوعی رانش نسبت به مطالعه زیست‌نامه‌ها ایجاد شده است و این امر ویژه در مورد زیستنامه‌هایی که از لحاظ فنون ساختاری و نگارشی داستان نویسی و خاطره نویسی قوی نبودند حساسیت لازم را در کیفیت و کمیت محتواها نداشتند و یا سعی غیر منطقی در قهرمانسازی داشتند مشهود است. نتایج تحقیق سلمان پور سیاوش؛ رشیدی آل هاشم و حافظی صفت (۱۳۹۹) با عنوان شناسایی مؤلفه‌های گفتمان مقاومت انقلاب شهدا در تحقق بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی می‌توان به تعیین گفتمان مقاومت انقلابی از منظر شهدا اشاره کرد نیز ارکان تشکیل دهنده این گفتمان به گونه‌ای که رکن مرکزی دین مبین اسلام بود.ارکان دیگر این گفتمان عبارتند از ولایت‌مداری انتظار مهدویت شهادت طلبی و فداکاری مبارزه با استکبار جهانی استقلال آزادی و دفاع از محرومان است. صبوری و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی به عنوان تحلیل گفتمان وصیت‌نامه سرداران شهید شهرستان خلخال به این نتیجه رسیدندکه وصیت‌نامه‌ها دارای چند گفتمان اصلی هستند: جهاد به مثابه آزمونی برای تقرب الهی، زنده نگه داشتن دین اسلام و زمینه سازی برای ظهور، وحدت حول اطاعت از ولایت فقیه و عقلانیت و معنویت

نتایج تحقیق قاسم پور؛ خلیلی و یاسینی فرد(۱۳۹۸)با عنوان اثرات فرهنگ ایثار و شهادت بر رفتار شهروندی با تبیین نقش میانجی سرمایه اجتماعی نشان داد که اشاعه ی فر هنگ ایثار و شهادت در محیط‌های سازمانی ضمن سامان بخشیدن به اعتقادات، باورها و ارزش‌های انسان آنان را در بروز رفتارهای فرانقشی و ایجاد اعتماد میان فردی که حاصل آن پدید آمدن سازمان اخلاق مدار است هدایت می‌کند. نتایج تحقیق شایگان (۱۳۹۸) با عنوان شیوه‌های نهادینه کردن و گسترش مراسم بزرگداشت شهدا نشان داد با اقداماتی چون معرفی شهدا در کتاب‌های درسی و درج خاطراتشان و اهمیت تلاش آنها برای دفاع از وطن، بنیاد شهید با تعیین مکان خاص در هر شهر برای برگزاری مراسم شهدا و برگزاری مراسم حماسی و باشکوه خانواده‌ها با اجتماعی کردن فرزندان و انتقال ارزش احترام به شهدا به آنها، رسانه‌ها با نمایش رشادت‌های رزمندگان ، دولت با حمایت ترسیم سیاست‌ها، تدوین و تصویب قوانین مرتبط، تالیف و تدوین کتاب، نامگذاری خیابان‌ها به نام شهدا، شیوه‌هایی است که به نهادینه کردن مراسم شهدا کمک می‌کند.

نظری و همکاران(۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان کشف مبانی فلسفی آموزه‌های تربیتی وصیت‌نامه شهدای دانشجوی دوران دفاع مقدس به بحث هستی‌شناسی پرداختندخواننده با مراجعه به وصیت‌نامه‌های شهدا دانشجو تصویر روشنی از خداوند و هستی، تعلق هستی به خداوند و تقابل حق و باطل و فناپذیری دنیا به دست می‌آورد. قدم پور، گراوند و سبزیان(۱۳۹۸) در پژوهشی تحت عنوان شناسایی راهکارهای مؤثر نهادینه‌سازی فرهنگ ایثار و شهادت در مدارس از نظر دانش‌آموزان پایه سوم دوره متوسطه دوم استان همدان، نشان دادند از نظر دانش‌آموزان، در میان راهکارهای تربیتی مؤثر بر نهادینه‌سازی فرهنگ ایثار و شهادت در مدارس، راهکار استفاده از آیات و روایات مربوط به ایثار و شهادت در کتب درسی با میانگین ۴/۱۱ بیشترین و راهکار به کارگیری آزادگان، جانبازان و خانواده‌های شهدا در کار تدریس در سطوح مختلف دبیرستان با میانگین ۳/۰۸ کمترین تاثیر را دارند. هم‌چنین در میان راهکارهای اجتماعی مؤثر بر نهادینه

سازی فرهنگ ایثار و شهادت در مدارس، راه کار تدارک اردوهای زیارتی و سیاحتی رایگان برای دانش‌آموزان و ایراد سخنرانی‌های مرتبط با فرهنگ ایثار و شهادت در این اردوها با میانگین ۴/۴۲ بیشترین و راه کار ارائه امتیازهای قانونی به کسانی که در زمینه فرهنگ ایثار و شهادت فعالیت می کنند با میانگین ۳/۳ کمترین تاثیر را دارند. به‌طورکلی می‌توان گفت که از دیدگاه دانش‌آموزان، راهکارهای تربیتی و اجتماعی نهادینه‌سازی فرهنگ ایثار و شهادت در مدارس به میزان بیش از متوسط (زیاد) مؤثرند.

قاسم پور و همکاران(۱۳۹۸) در پژوهشی به عنوان اثرات فرهنگ ایثار و شهادت بر رفتار شهروندی به این نتیجه رسیدند که فرهنگ ایثار و شهادت همراه با ابعاد آن مردمداری، خدا محوری، عمل صالح و عدم تعلق به دنیا هم به طور مستقیم و هم غیر مستقیم بر رفتار شهروندی اثرگذار است. نتایج تحقیق کردنائیج و خلیلی پالندی(۱۳۹۷) در تحقیقی با عنوان تاثیر فرهنگ ایثار و شهادت بر سرمایه اجتماعی با میانجیگری باورهای دینی نشان داد که فرهنگ ایثار و شهادت بر باورهای دینی تأثیرگذار بوده و باورهای دینی نیز در تحکیم سرمایه اجتماعی مؤثر است و همچنین فرهنگ ایثار و شهادت بر سرمایه اجتماعی نیز تأثیر دارد. به عبارتی، پیوند باورهای دینی با سرمایه اجتماعی به عنوان نوعی ثروت و دارایی اجتماعی نهفته تلقی میشود که به آمادگی روحی ـ روانی افراد یک جامعه برای صرف نظر کردن از منافع شخصی و درگیرشدن در عمل جمعی منجر خواهد شد. فرضیه های فرعی آن نیز تأیید شدهمچنین یافته های پژوهش شاه نوروزی و دیگران(۱۳۹۶) با عنوان عوامل موثر بر ارتقا اثربخشی شیوه‌های ترویج فرهنگ ایثار و شهادت انجام دادند نشان داد که کیفیت‌بخشی به آثار ترویجی فرهنگ ایثار و شهادت با ۸۹ درصد و میانگین ۳/۴ بالاترین شدت تاثیر را در میان مؤلفه های مؤثر داراست و واقعگرایی در تولیدات و توجه به آثار تولیدی برای کودکان و نوجوانان، بهره‌گیری از هنر و هم‌چنین تحول و خلاقیت در شیوه‌ها در رده‌های بعدی قرار دارند. و از میان عوامل، عوامل فرهنگی با ۷۷ درصد و ۴/۰۷ میانگین اثر در مجموع و در قیاس با سایر عوامل بیشترین تاثیر را درارتقا اثربخشی شیوه‌های ترویج فرهنگ ایثار و شهادت دارد.کاظمی، غفاری هشجین و کشاورز شکری(۱۳۹۶) در پژوهش خود نشان دادند که فرهنگ ایثار و شهادت به عنوان فرهنگ غنی مبتنی بر تعالیم تشیع به عنوان سرمایه اجتماعی مشتمل بر مؤلفه‌های رفتار جمعی مثبتی است که موجب انسجام، تقویت روحیه مشارکت و همکاری و ایجاد و رشد شبکه‌های انسانی می‌شود که مصادیق و شواهد زیادی از آن را می‌توان درباره آزادگان در سخت‌ترین شرایط در اردوگاه‌های دشمن بیان کرد. از جمله این مؤلفه‌ها که موجد سرمایه اجتماعی هستند، عبارتند از: ارشاد، حسن سلوک و اخوت ایمانی از طریق رشد شاخص‌های سرمایه اجتماعی.

روش انجام تحقیق

در این تحقیق با توجه به هدف اصلی پژوهش که شناسایی مضامین و مفاهیم مرتبط با نقش شهدای انقلاب اسلامی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان استان لرستان می‌باشد از روش تحقیق کیفی از نوع پدیدارشناسی تاویلی[1] استفاده شده است. پدیدارشناسی از نظر لغوی، عبارت است از مطالعه پدیده‌ها از هر نوع، و توصیف آن‌ها با در نظرگرفتن نحوۀ بروز تجلی آن‌ها، قبل از هرگونه ارزش‌گذاری، تأویل و یا قضاوت ارزشی.

در ادامه، برای گردآوری داده‌ها پژوهشگر اقدام به مصاحبه نیمه ساختار یافته[2] نموده است که بعد از انجام هماهنگی‌های لازم جهت انجام مصاحبه با این افراد، مصاحبه‌ها انجام گرفت. انجام مصاحبه‌ها تا زمان رسیدن به اشباع در حدی که دیگر فهم روشن‌تر و یافته‌های جدیدتری در صحبت‌های بعدی با مشارکت‌کنندگان به دست نیامد، ادامه داشت. مصاحبه‌ها پس از ثبت، به دقت بازنویسی شد. پس از تحلیل مصاحبه‌ها و کدگذاری‌های مورد نظر تجزیه و تحلیل داده‌ها صورت گرفت. در این مرحله نمونه آماری تحقیق، دانشجویان دانشگاه فرهنگیان استان لرستان بودند. نمونه بر اساس معیارهای نظری و میزان روشنایی‌بخشی احتمالی‌شان برای تحقیق، انتخاب‌شده‌اند.آن‌ها افرادی هستند که می‌توانند اطلاعاتشان را

1. Hermeneutic phenomenology
2. theoretical saturation

منعکس کنند. نمونه به تدریج و در حین جمع‌آوری داده‌ها و تحلیل آن‌ها انتخاب شده و آن را با افزودن ابعاد جدیدی یا حذف وجوه یا میدان‌های خاصی تکمیل گردید. به این ترتیب تصمیم‌گیری درباره انتخاب نمونه همراه با کنار هم قراردادن اطلاعات طی فرآیندگردآوری و تفسیر داده‌ها انجام‌گرفته است. در این روش انتخاب آگاهانه شرکت کننده‌های خاص توسط پژوهشگر می باشد، که اطلاعات جدیدی ارائه گردد زیرا افرادی که بیشترین اطلاعات در زمینه موضوع مورد مطالعه دارند، برای پاسخگویی به سوالات انتخاب می‌شوند. برای شناسایی آن‌ها به صورت هدفمند از اطلاعات معاونت آموزشی استفاده گردید. بر این اساس تعداد مشارکت‌کنندگان در پژوهش بر اساس اشباع نظری[1] تعیین شد و به ۲۰ نفر رسید. مصاحبه‌شوندگان از دو جنس مرد و زن بودند.در این پژوهش چون موضوع مورد پرسش تا حدی مشخص است وهدف عمق و ژرفانگری بیشتر تعاریف و معانی می باشد بنابراین مصاحبه غیرمنظم کارایی بهتری داشت.

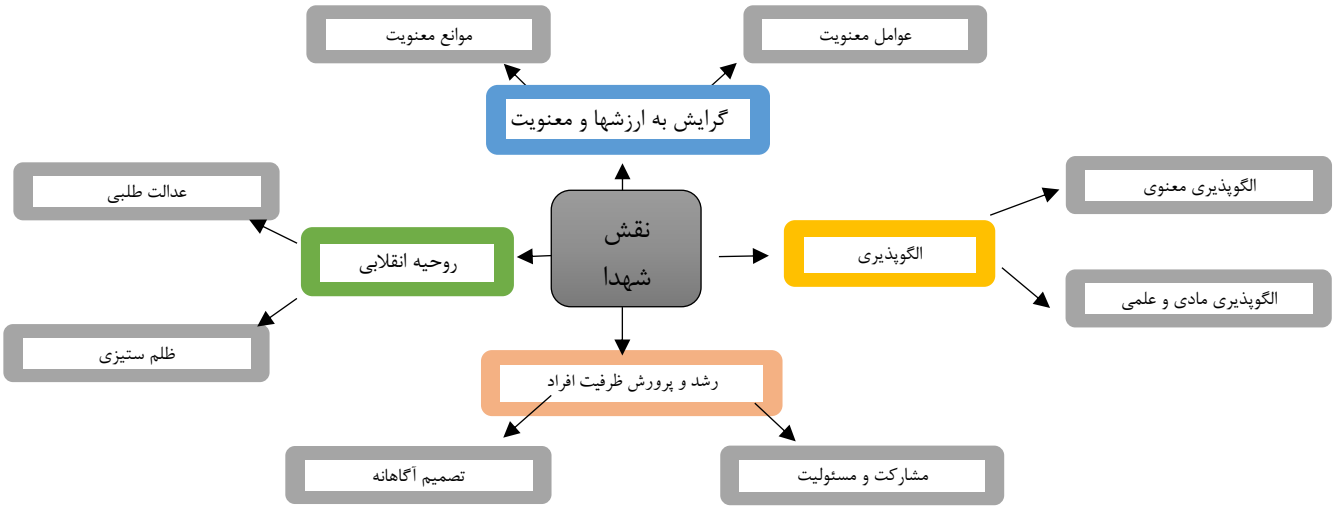
زمان انجام هر مصاحبه بین چهل و پنج دقیقه تا یک ساعت متغیر بود. مکان اتجام مصاحبه‌ها در دانشگاه بوده است. پرسش های اصلی مصاحبه از قبل تنظیم شده بود و مصاحبه با یک دانشجو طی یک یا چند جلسه صورت می گرفت یا به صورت تلفنی تکرار می شد. پژوهش‌گر پس از پیاده کردن متن مصاحبه روی کاغذ ، به بررسی و تحلیل آن‌ها پرداخت.هم‌چنین ضمن اجرای مصاحبه‌ها، جهت تأیید روایی و دقت[2] تحقیق، معتبر بودن[3] ، اطمینان‌پذیری[4] و قابلیت تأیید[5] داده‌ها مورد بررسی قرار گرفت. به این ترتیب که یافته‌ها به شرکت‌کنندگان ارائه و نظراتشان دریافت می‌شد. جهت حفظ قابلیت تأیید پژوهش، در تمام مراحل، مستندات به‌دست آمده با استفاده ازکسب نظرات مشارکت‌کنندگان حفظ، که همین مسئله، اطمینان‌پذیری داده‌ها و قابلیت تأییدآن‌ها را امکان‌پذیر می‌کند. در این پژوهش از شیوه‌ی قراردادی برای تحلیل متون گرفته شده از مصاحبه استفاده شد. در شیوه قراردادی، پژوهشگر بدون چارچوب از پیش تعیین شده و یا مبنای تئوریک به تحلیل داده‌های متنی می‌پردازد و طبقات به طور مستقیم از داده‌های متنی استخراج می‌شوند همپنین در این پژوهش ابتدا از طریق مصاحبه، شناسایی مفاهیم و مضامین مرتبط با نقش شهدای انقلاب اسلامی در الگو پذیری از دیدگاه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان لرستان مورد شناسایی و دسته‌بندی و داده‌های متنی حاصل از آن‌ها به صورت عمیق مورد مطالعه قرار گرفت. در مرحله اول جملات یا پاراگراف‌هایی که دارای معانی خاص و یا پاسخ به سوال پژوهشی هستند، مشخص شدند. سپس مفاهیم اصلی تحت عنوان واحد معنایی قرار گرفته و به این واحدهای معنایی کدهای برتر داده شد. سپس سایر مفاهیم مرتبط با واحد معنایی تحت این کدها قرار گرفته و بعد از طریق دسته‌بندی کدهای برتر معانی ، طبقات و بعد ابعاد تشکیل شد.

یافته‌های پژوهش

با توجه به هدف اصلی پژوهش و در جهت دست یابی به آنچه که تجارب زیسته دانشجومعلمان در ارتباط با نقش شهدا نامیده می شود، نتایج به دست آمده از تحلیل مصاحبه های به عمل آمده شامل: ۱۹۷کدباز، ۸ مضمون فرعی و ۴ مضمون اصلی شد که به صورت نمودار زیر سازماندهی شدند، که در نمودار زیر چگونگی ارتباط مضامین اصلی و فرعی قابل مشاهده است.

1. semi structural
2. Rigor
3. Credibility
4. Dependability
5. Confirmability

نمودار ۱. نقشه مفهومی تجارب زیسته دانشجویان در ارتباط با نقش شهدا

در ادامه با در نظر گرفتن مضامین اصلی و فرعی و کدهای باز به بررسی هریک از مضامین اصلی با توجه به مضامین فرعی و کدهای باز از طریق جداول تشکیل دهنده مرتبط و نمونه هایی از شواهد گفتاری مربوطه خواهیم پرداخت.

مضمون اصلی اول: نقش شهدا در رشد و پرورش ظرفیت افراد

بر اساس نتایج تحلیل مصاحبه‌های به‌دست آمده از دانشجویان یکی از عوامل شناسایی شده در ارتباط نقش شهدا در رشد و پرورش ظرفیت افراد جامعه برای مشارکت، تصمیم‌گیری، عمل اگاهانه و مسئولانه در زندگی اجتماعی شامل دوکد محوری مشارکت و مسئولیت اجتماعی و عمل آگاهانه بود. در جدول۱، شاخص‌های بیانگر هر یک از این عوامل ارائه شده‌اند:

جدول ۱. نقش شهدا در رشد و پرورش افراد جامعه برای مشارکت، تصمیم‌گیری، عمل اگاهانه و مسئولانه

مضمون	مضمون های فرعی	کدهای باز
	مشارکت و مسئولیت اجتماعی	– الگوگیری از شهیدان دوران دفاع مقدس – غفلت از شهدا، از مصادیق ظلم به خود و جامعه است. – آمادگی برای هرگونه تغییر و تحول فردی و اجتماعی – جوانان بیش از بزرگسالان به ارزش‌های فرامادی اعتقاد دارند و باعث مشارکت و تصمیم‌گیری در کارها می‌شود. – شهدا نمونه‌ی انسان کامل و آگاه و پرتلاش در زندگی هستند. – با الگو گرفتن در زمینه رفتاری و اخلاقی از آنان همواره می‌توان شخصیت و سبک زندگی خود را ارتقا داد. – احترام به ارزش‌های جامعه و انقلاب – نسبت به جامعه خود احساس مسئولیت کردن – نحوه افکار و عمل و رفتار ما شبیه شهدا باشه – جوانان امروز به داشته‌های خودشان توجه کنند – در کوچک ترین کار ها هم در هر پست و مرتبه ای که باشیم نیاز به مشارکت و هم فکری برای تصمیم گیری داریم. – راه و روش خود را به شهدا نزدیک‌تر کنیم. – در زندگی منفعلانه عمل نکند بلکه در زمینه های مختلف فرهنگی، اجتماعی و مذهبی مشارکت فعالانه داشته باشد

نقش شهدا در رشد و پرورش ظرفیت افراد		– همواره با یکدیگر اتحاد داشته باشیم. – مسئولیت کارهای خودرا برعهده بگیریم. – همواره کارها و زندگی خود و زندگی اجتماعی خود را با الگو گیری از شهیدان پرورش دهیم. –خودگذشتگی برای دیگران – علاقه به کشور و احساس مسئولیت اجتماعی – رشادت و مشارکت داشتن در تمام امور – دشمن به دنبال آسیب جدی به نسل جدید ماست و ما باید با داشته‌هایمان به مبارزه با آن برویم. – شهدا الگوی خوبی برای مسئولیت پذیری ما هستند چراکه آنها در قبال وطن خود مسئولیت‌پذیر بودند. – با تعامل و مشارکت همگانی دشمن را از خاک خود بیرون کردند. – باسبک زندگی شهدا در برخورد با مسائل مختلف اجتماعی آشنا شویم. – با الگوگیری از شهدا حضور فعال و آگاهانه‌تری در جامعه در جهت تحقق سبک زندگی اسلامی – مشارکت ایثارگرانه، باایمان و اخلاص برای ارزش‌های نظام – مسئولیت در برابر امنیت و آرامش که شهدا از بهترین هستی خود گذشتند. – بتوانیم فرهنگ ایثارگری، مجاهدت و شهادت را در بین نسل جوان توسعه دهیم. – نیروی جوانان اگر به مسیر درست هدایت و در جای خود به‌کارگیری شوند کشور در عرصه‌های مختلف پیشرفت خواهد کرد. – در برابر جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنیم احساس مسئولیت کرد و برای نگهداری جامعه خود کوشید. – با بررسی نوع زندگی، روش ، روابط اجتماعی طرز فکر و... شهدا می‌توانیم از آن‌ها الگو برداری کرده – ما موجودی منحصر به خانواده‌ی خودش نیست بلکه بخشی جدایی ناپذیر از جامعه خودش است و در قبال آن نیز باید احساس مسولیت بکند. – با عمل آگاهانه و مشارکت خودشون از خاک خود دفاع کردند. – الگو قرار دادن تلاش و ایثار شهدا با اخلاص و سخت کوشی در عمل راه آنان را ادامه دهیم. – صحبت از شهید به معنی تصور ناخداگاه فردی است که عزیزترین سرمایه‌های خودش یعنی جسم و جان را فدای، آسایش مردم کردن
	تصمیم آگاهانه	– با آگاهی کامل و بخاطر احساس مسئولیت اجتماعی به میدان رفتند. – از روی جوگیری یا گول خوردن به میدان نرفتن – کارها را برای رفع تکلیف انجام ندادن – تصمیم‌گیری های مفید فردی و اجتماعی – بطور آگاهانه برای اهدافی مانند وطن، ناموس، غیرت و... از خود گذشتن – در بحرانی‌ترین شرایط بهترین تصمیم‌رو گرفتند. – دانشجو با ادامه دادن مسیر شهدا و پیدا کردن راه‌های رفته و اعمال این بزرگان به این موضوع آگاهانه دست می‌یابند. – باید همیشه در پی تصمیمات حق گونه بود. – باید با تمام توان در برابر بیداری حق و از بین بردن باطل جنگید. – مواظب فضایی که به شدت از طرف دشمن مسموم شده است باشیم. – در کار ها با یکدیگر مشارکت داشته باشیم و تصمیم درست بگیریم. – متوجه اهداف اصلی زندگی شدن – با عمل آگاهانه و مشارکت خودشون از خاک خود دفاع کردند. – تصمیمی که به نفع تمام مردم باشد نه اینکه فقط منفعت خودرا درنظر بگیریم و با آگاهی و علم کامل عمل کنیم. – خوب تبیین کردن ارزشها و مسئولیت‌ها – سنجیده و عاقلانه رفتار کردن – مسئولیت تصمیمی را که گرفته‌ایم پذیرا باشیم چه شکست باشد و چه پیروزی – ارزش‌های و هدف‌هایی که بخاطر آن‌ها عده‌ی زیادی از مردم کشورمان شهید شدند را پایمال نکنیم. – این تصمیم و از خود گذشتگی و جهاد به نوعی والاترین مقام، زندگی مسئولانه در اجتماع و آگاهانه‌ترین و درست‌ترین تصمیم ممکن است. – اهداف مادی اهداف معنوی شهدا می‌تواند در تصمیم‌گیری و انتخاب‌های دانشجویان و مسئولان مملکت و هم‌چنین در عملکردهای مادی گرایانه آن‌ها تأثیر مثبت داشته باشد.

در ادامه به منظور مستندسازی کدگذاری‌های باز و محوری، به نمونه‌هایی از صحبت‌ها، اشارات و دیدگاه‌های مشارکت‌کنندگان پرداخته شده است. قبل از بیان این نقل قول‌ها، بذل توجه به این نکته ضروری است که در برخی از نقل قول‌ها ممکن است بیش از یک و حتی چندین کد باز وجود داشته باشد.

اطلاع‌رسان ۲: *«شهدا با آگاهی کامل و بخاطر احساس مسئولیت اجتماعی که داشتند به میدان نبرد رفتند و اینگونه نبوده که از روی جوگیری یا گول خوردن به میدان بروند چون می‌دانستند برای چه چیزی و با چه هدفی می‌روند خب اگر دانشجوی امروز هم این شهدا را الگو قرار دهد می‌فهمد که شهدا در آن زمان مسئولیت اجتماعی خود را به خوبی انجام دادند پس دانشجویان امروز هم مسئولیت فردی و اجتماعی دارند و باید انجام دهند».*

اطلاع‌رسان ۳: *«شهدا الگو های بسیار مهمی در زمینه عمل و تصمیم‌گیری آگاهانه و مسئولانه هستند چون با توجه به همین موضوع بود که از جان خود گذشته وبرای حفظ کشور و ملت خو جان فشانی کردند. از آنجایی که شهدا نمونه‌ی انسان کامل و آگاه و پرتلاش در زندگی هستند می‌توانند الگوی مناسبی برای شکل‌گیری شخصیت اجتماعی دانشجویان و قشر جوان باشن».*

اطلاع‌رسان۶: *«ما شهدا را الگوی خود قرار دهیم و به زندگی آن‌ها نگاهی بیندازیم می‌بینیم که آن‌ها نسبت به جامعه خود احساس مسئولیت می‌کردند و به همین دلیل کارهایشان سنجیده بوده است».*

اطلاع‌رسان ۷: *«شهدا به ما می‌آموزند که حتی در کوچک‌ترین کار ها هم در هر پست و مرتبه‌ای که باشیم نیاز به مشارکت و هم فکری برای تصمیم‌گیری داریم و مسئولیت تصمیمی را که گرفته‌ایم پذیرا باشیم چه شکست باشد و چه پیروزی».*

اطلاع‌رسان ۱۱: *«ما به عنوان دانشجویان این سرزمین باید همواره با یکدیگر اتحاد داشته باشیم و در کارها با یکدیگر مشارکت داشته باشیم و تصمیم درست بگیریم تصمیمی که به نفع تمام مردم باشد نه اینکه فقط منفعت خودرا درنظر بگیریم. و با آگاهی و علم کامل عمل کنیم و مسئولیت کارهای خودرا برعهده بگیریم. تا همان ارزش‌های و هدف‌هایی که بخاطر آن‌ها عده‌ی زیادی از مردم کشورمان شهید شدند را پایمال نکنیم. بخاطر احترام به این شهیدان و ارزش قائل بودن برای آن‌ها باید همواره کارها و زندگی خود و زندگی اجتماعی خود را با الگو گیری از شهیدان پرورش دهیم».*

اطلاع‌رسان ۱۴: *«دانشجویان به زندگی‌نامه شهدا مراجعه کنند و یا سبک زندگی آن ها در برخورد با مسائل مختلف اجتماعی آشنا شوند با الگوگیری از شهدا و وارد نمودن سبک زندگی شان در زندگی، حضور فعال و آگاهانه‌تری در جامعه در جهت تحقق سبک زندگی ایرانی اسلامی خواهند داشت».*

اطلاع‌رسان ۱۷: *«صحبت از شهید به معنی تصور ناخداگاه فردی است که بطور آگاهانه برای اهدافی مانند وطن، ناموس، غیرت و... از عزیزترین سرمایه های خودش یعنی جسم و جان، آسایش و خانواده‌اش گذشته است لذا زمانی که یک دانشجو از شهید صحبت می کند در می باید که غیر از اهداف مادی اهداف معنوی هم وجود دارد ک پاک‌ترین افراد یعنی شهدا در مسیر آن حرکت کرده‌اند و این مهم می‌تواند در تصمیم‌گیری و انتخاب‌های دانشجویان و مسئولا ن مملکت و همچنین در عملکردهای مادی‌گرایانه آن‌ها تأثیر مثبت بگذارد».*

مضمون اصلی دوم: نقش شهدا در گرایش افراد جامعه به ارزش‌ها و معنویت

بر اساس نتایج تحلیل مصاحبه‌های به‌دست آمده از دانشجویان یکی از عوامل شناسایی شده در ارتباط نقش شهدا در گرایش افراد جامعه به ارزش‌ها و معنویت شامل دوکد محوری عوامل اثرگذار در معنویت و موانع اثرگذار در معنویت بود. در جدول۲، شاخص‌های بیانگر هر یک از این عوامل ارائه شده‌اند:

جدول ۲. نقش شهدا در گرایش افراد جامعه به ارزش‌ها و معنویت

عامل	کدهای محوری	کدهای باز
نقش شهدا در گرایش دانشجویان به ارزش‌ها و معنویت	عوامل اثرگذار در معنویت	– زندگی شهدا وافکارآن‌ها تا حد زیادی در گرایش دانشجویان به ارزش‌ها و معنویت اثرگذار است. – می‌توان با رواج مطالعه‌ی دینی و زندگی‌نامه ی شهدا روحیه ی مطالبه‌گری و اخلاق‌مداری را در جامعه ترویج و روحیه‌ی تجمل گرایی را تضعیف کرد. – زندگی‌نامه‌های شهدا سراسر محبت و کمک‌رسانی است و درک عمیق آن‌ها می‌تواند ارزشهای بسیار بزرگی را متوجه ما کند. – شهدا شهد شیرین ایثار و فداکاری هستند. –گرایش دانشجویان و احاد جامعه به این فراموش نشدگان، موجب این امر می‌شود که همواره این ارزش را درون خود بپرورانند و بر توشه نسل‌های دیگر نیز انتقال دهند. – همین گمنامی اندیشه شهدا کماکان جریان و رد خون به جا مانده از شهدا کار خود را می‌کند. – گرایش جوانان به معنویات و ارزش‌های دینی تا حدی بودکه تا سر حد شهادت و جان‌فشانی از آن‌ها پاسداری می‌کردند. – سردمداران معنویت در انبیا و پیروان آن‌ها که شامل شهدا می‌باشد هستند. – آشنایی با افکار و روش زندگی آن‌ها باذخصوصیات روحی و اخلاقی شهدا آشنا می‌شوند. – همواره در میان جمعیتی از دانشجویان این تاثیر را شاهد هستیم چه در عمل چه در گفتار – باید آرام آرام روی جوانان تاثیر بگذارد و واقعا تاثیر بگذارد. – دانشجویان خاطرات یا سیره زندگی شهدا را مطالبه کنند. – ظلم ستیزی و حق طلبی را در شهدا تقویت کرده بود. – اگر دانشجویی شهدا را الگوی واقعی خود قرار داده باشند زندگی آنان هم با ارزش‌ها و معنویت‌ها پیوند خورده است. – افکار شهدا این گونه عاقبت بخیر و مورد احترام است سعی می‌کنند به سمت آن‌ها و سبک زندگیشان و افکارشان گرایش یابند – با مطالعه‌ی کتب مربوط به زندگی‌نامه و روش‌ها و سبک‌های زندگی شهدا – می‌دانیم که معنویت عامل موفقیت در برابر دشمن است و پیروزی نتیجه ایمان و ایستادگی است. – زندگی شهدا و افکار آن‌هاست. – مجذوب بزرگی شدن – مردمی که با شخصیت و روحیات این اسوه‌ها آشنا باشند، کمتر به مسیر اشتباه می‌روند. – بتوانیم نمونه‌هایی از شهدای دارای ویژگی‌های خاص اخلاقی یا علمی یا اقتصادی برای دانشجویان تبیین کنیم. – عنصر معنویت در معادلات، نسبت به دیگران عوامل، به عنوان موتور محرکه عوامل سخت افزاری است. – بیداری بخشی و حماسه آفرینی اصلی ترین نقشی است که شهدا در جامعه دارند. – چراکه همواره دین‌داری جامعه برخواسته از حماسه آفرینی شهیدان بوده است – با خواندن زندگی‌نامه، وصیت، و .. شهدا قطعا ما می‌توانیم به این طرز فکر و روش زندگی پی ببریم. – وقتی می‌بینم که شهدا برای حفظ ارزش‌های خود حاضر بوده‌اند که از جان خود و عزیزان خود بگذرند. – نامه و طرز تفکر شهدا به نوعی نشانگر شخصیت آن‌ها است – همه آن‌ها به دنبال ارزش‌های دینی و بالا بردن سطح آسایش و آرامش جامعه بودند. – سبک زندگی ساده و خودمانی دارند.
	موانع معنویت	– امروزه کمتر کسی خود به دنبال این جور چیزها می‌رود. – متاسفانه آموزش و پرورش، صدا و سیما و دیگر مسئولان فرهنگی تلاش چشمگیری در این زمینه نمی‌کنند. – تنها در حد حرف برنامه‌ای ارائه می‌دهند که معمولا بیشتر وقت‌ها به بن بست می‌خورد. – ما کار تشکیلاتی انجام نمی‌دهیم. – افرادی که در جبهه مخالف کار می‌کنند خیلی در زمینه تبلیغات فرهنگی شان موفق نبوده‌اند. – کار فرهنگی باید تدریجی و تشکیلاتی باشد نه بدون تفکر – با برنامه‌ی طولانی مدت باشد نه دفعی و الکی – متاسفانه امروزه خیلی از مذهبی‌ها قدرت دافعه‌شان خیلی بیشتر است. – حقیقت را ببینیم و کلیشه‌ها را کنار بگذاریم. – متأسفانه بسیاری از مردم از روح با عظمت و خدمات کم نظیر قهرمانان ارتش، آگاهی چندانی ندارند و باید درباره این افراد روشنگری شود. – ولی اگر کار فرهنگی درست انجام شود جوانان ما هم مطمئن باشید روحیه حقیقت جو دارند. – حقایقی که با زبان خوب به آن‌ها گفته شود را می‌پذیرند. – تا حدودی در بین دانشجویان تاثیر گذاشته اما خیلی از دانشجویان به این امر توجهی ندارند.

در ادامه به منظور مستندسازی کدگذاری های باز و محوری، به نمونه هایی از صحبت ها، اشارات و دیدگاه های مشارکت کنندگان پرداخته شده است. قبل از بیان این نقل قول ها، بذل توجه به این نکته را ضروری می دانیم که در برخی از نقل قول ها ممکن است بیش از یک و حتی چندینکد باز وجود داشته باشد.

اطلاع‌رسان ۲: *«...خاطرات شهدا وصیت‌نامه‌های شهدا را بخوانند خط و خطوط زندگی برایشان مشخص می‌شود چون کسی که وصیت‌نامه‌های شهدا و خاطرات شهدا را بخواند چه بسا می‌تواند ره صدساله را یک شبه برود ...».*

اطلاع‌رسان ۴: *«زندگی شهدا وافکار آن‌ها تا حد زیادی در گرایش دانشجویان به ارزش‌ها و معنویت اثرگزار است زیرا دانشجویان افراد تحصیل کرده‌ای هستند و درک می‌کنند که باید افکار شهدا در ارزش‌ها و معنویت‌های آن‌ها اثر داشته باشد و از آن‌ها الگو بگیرند».*

اطلاع‌رسان ۷: *«دانشجویان الگوهای انسانی کمی برای یادگیری و الگو پذیری دارند .اما می‌توان با رواج مطالعه‌ی دینی و زندگی‌نامه ی شهدا روحیه‌ی مطالبه‌گری و اخلاق مداری را در جامعه ترویج و روحیه‌ی تجمل‌گرایی را تضعیف کرد. زندگی-نامه‌های شهدا سراسر محبت و کمک‌رسانی به دیگران است و مطالعه و درک عمیق آن‌ها میتواند ارزش‌های بسیار بزرگی را متوجه ما کند».*

اطلاع‌رسان ۱۰: *«امروزه کمتر کسی خود به دنبال این جور چیزها می‌رود و متاسفانه آموزش و پرورش، صدا و سیما، تشکل‌های مختلف و دیگر مسئولا ن فرهنگی تلاش چشمگیری در این زمینه نمی‌کنند و تنها در حد حرف برنامه‌ای ارائه می‌دهند که معمولا بیشتر وقت‌ها به بن بست می‌خورد که این هم می‌تواند دلیلش این باشد که ما کار تشکیلاتی انجام نمی‌دهیم. افرادی که در جبهه مخالف کار می‌کنند خیلی در زمینه تبلیغات فرهنگی شان موفق بوده‌اند».*

اطلاع‌رسان ۱۳: *«متاسفانه امروزه خیلی از مذهبی‌ها قدرت دافعه شان خیلی بیشتر است. شاید حرف‌هایم به مذاق خیلی‌ها خوش نیاید ولی بیایید حقیقت را ببینیم و کلیشه‌ها را کنار بگذاریم. می‌توانستم جواب تمام این سوالات را با جملات کلیشه‌ای که همه جا می‌شنویم بدهم و برود پی کارش. ولی اگر کار فرهنگی درست انجام شود جوانان ما هم مطمئن باشید روحیه حقیقت جو دارند و حقایقی که با زبان خوب به آن‌ها گفته شود را می‌پذیرند».*

اطلاع‌رسان ۱۶: *«زندگی شهدا به ارش‌ها و معنویت‌های اسلامی گره خورده بود و همین‌ها بود که ظلم ستیزی و حق طلبی را در شهدا تقویت کرده بود و اگر جوان و دانشجویی شهدا را الگوی واقعی و درونی خود قرار داده باشند زندگی آنان هم با ارزش‌ها و معنویت‌ها پیوند خورده است».*

اطلاع‌رسان ۱۸: *«بتوانیم نمونه‌هایی از شهدای دارای ویژگی‌های خاص اخلاقی یا علمی و یا شهدایی که در وضع اقتصادی بسیار خوبی زندگی می‌کرده‌اند مانند شهید احمد محمد مشلب که پولدارترین شهید مدافع حرم در سوریه بود و رتبه‌ی هفتم کنکور ارشد در رشته انفورماتیک در کشور لبنان بود را برای دانشجویان تبیین کنیم».*

اطلاع‌رسان ۱۹: *«شهدا پر از معنویت، اخلاص، ایثار، فداکاری و...است. با خواندن زندگی‌نامه، وصیت، و.. شهدا قطعا ما می‌توانیم به این طرز فکر و روش زندگی پی ببریم و با اجرایی کردن این روش‌ها می‌توانیم به گرایش دانشجویان و جوانان به سمت معنویت کمک کنیم».*

مضمون اصلی سوم: نقش شهدا و زندگی آن‌ها در ایجاد روحیه ظلم‌ستیزی و عدالت‌طلبی

بر اساس نتایج تحلیل مصاحبه‌های به‌دست آمده از دانشجویان یکی از عوامل شناسایی شده در ارتباط نقش شهدا و زندگی آن‌ها در ایجاد روحیه ظلم‌ستیزی و عدالت‌طلبی شامل دوکد محوری ظلم ستیزی و عدالت طلبی بود. در جدول۳، شاخص‌های بیانگر هر یک از این عوامل ارائه شده‌اند:

جدول ۳. نقش شهدا و زندگی آن‌ها در ایجاد روحیه ظلم‌ستیزی و عدالت‌طلبی

مضمون اصلی	مضمون های فرعی	کدهای باز
نقش شهدا و زندگی آن‌ها در ایجاد روحیه ظلم ستیزی و عدالت طلبی	ظلم ستیزی	– شهدا نشان دادند که ایرانیان مردمانی با غیرتند و برای دفاع از خاک میهن از هیچ دشمنی نمی‌هراسند. – از ظلم بدشان میاد و خواهان عدالت در این سرزمین – نباید در برابر ظلم بیگانگان سکوت کنند. – باید با تمام توانایی جلوی آن بایستند. – اگر با ظلم مقابله نکنیم روز به روز بیشتر متوجه ما می‌شود. – بهمین خاطر با تمام توان باید مقابل ظلم ایستاد و از مردم و ناموس در برابر متجاوزین حفاظت کنیم. – شهدا به علت وجود ظلم (جنگ تحمیلی) وارد عرصه شدند و جان خویش فدا کردند. – دانشجویان این امر را وظیفه خود می‌دانند تا از کشور خود دفاع کرده و در این راه بیمی به دل خود راه نمی‌دهند. – ظلم ستیزی آرمان قابل تحققی است که جوانان دهه‌ی هفتاد آن را به وقوع پیوندند. – اگر کسی به حق و ناموس و وطنشان دست درازی و تعرض کند در مقابل این ظلم سکوت نمی‌کنند. – با نگاهی به زندگی شهدا متوجه این نکته که آن‌ها ظلم ستیز و عدالت طلب بوده‌اند. – عدم سکون آنان به مانند بسیاری از کسانی که با بهانه‌های مختلف از گفتن حق سرباز زدند. شهدای ما از جانشان گذشتند ولی زیر بار ظلم نرفتند و موفق شدند. – در گذشته مردم ما برای نرفتن زیربار ظلم و ستم دشمنان،با افتخار و اقتدار جنگیدند و حق خودرا گرفتند. – جامعه با ظلم ،روبه نابودی می‌رود. – اگر دلایل گذشتن شهید از جان و مالش و مبارزه ی با دشمنان خوب تبیین شود سعی می‌کند راه شهدا را با قدرت ادامه دهد. – از هدف شهدا از جنگ با دشمن مبارزه با ظلم و طاغوت بوده – وقتی که شهدا با کمترین امکانات در برابر زورگویی دشمن ایستادگی کردند. – حاضر نشدند که از یک وجب این خاک بگذرند و به هر شکلی که بود آنرا حفظ کردن – به ما نشان می‌دهد که در برابر هر ظلم و زورگویی باید ایستاد و تن به ذلت نداد و باید از حق خود دفاع کرد. – برای رفع عطش باید به دنبال آب بود. – برای پیدا کردن روحیه ظلم ستیزی باید به دنبال اشخاصی باشیم که این مهم را سرلوحه زندگی خویش را کردند. – شهدا بودند که سر جلوی استکبار جهانی فرو نیاوردند و در گوش تاریخ جاودان فریاد زدند. – برای ما شکست معنایی ندارد، یا برنده جنگ می‌شویم یا فدای ایرانم می‌شوم. – هر کس که ذره‌ای درباره این عزیزان تحقیق کند، قطعا هیچ‌گاه سر به دامان ظلم نخواهد سپرد. – اصولا دیدن کسانی که سرسخت هستند و زیر بار حرف زور و ناحق دیگران نمی‌روند موجب انتقال این روحیه به فرد می‌شود. – در نتیجه شهدا در طول زندگی خود و عمل خود و حتی علت شهادت خود نشان می‌دهند که زیر بار ظلم نمی‌روند. – هر جا که ظلم باشد سرسخت می‌شوند (همانند شهدای مدافع حرم) شهیدان ظلم و ستم را در زندگی نمی‌پذیرند. – چگونه از ملت ما و اتحاد و آرمان‌های ما بترسند و مدام به دنبال ایجاد فتنه و تفرقه باشند. – شهدا از ظلم و ستم بیزار بودند و ما به هنگام برخورد با این مسایل مشابه آن‌ها عمل خواهیم کرد.
	عدالت طلبی	در هر یک از حرکات و عمل‌های خود عدالت را فریاد می‌زنند. – به طو ایثار علاوه بر منافعی که برای جامعه دارد، نفعی والاتر و برتر برای فرد به دنبال دارد. – روح ایثارگر چنان اوج می‌گیرد که شایستگی درجهٔ شهادت نصیبش می‌شود. – به طور قطع فرهنگ عدالت پروری را نهادینه کرده‌اند. – اهداف آن‌ها فرهنگ عدالت طلبی پررنگ‌تر می‌شود. – ایجاد عدالت وبرداشتن ظلم در جامعه را از اهداف شهدای دفاع مقدس است. – خداوند همه جا است پس شهدا هم همه جا حضور دارند وعدالت هم همه جاست. – امنیت بدون ایثار و فداکاری پایداری چندانی ندارد. – کسی که به ایثار و از خودگذشتگی اعتقاد راسخ قلبی نداشته باشد، در انتخاب بین منافع ملی و منافع شخصی، دومی را بر می‌گزینند. – آنچه منافع او را "هرچندزودگذر" به دنبال داشته باشد، ترجیح می‌دهد. – بسیاری هستند که علم عدالت‌خواهی دارند اما بیشتر به اسم عدالت خواهی، عدالت خواری می‌کنند و ضرر و آسیب آن‌ها بیشتر است. – بسیاری از دانشجویان کشور که به عدالت طلبی و مطالبه گری علاقه‌مند هستند سواری می‌گیرند. – در چه موارد باید عدالت طلبی و ظلم ستیزی کنند چه قسمت‌هایی اولویت جامعه است. – با قدرت تمام در مقابل دشمنشان ایستادگی می‌کنند و در پی احیای حق خود و عدالت هستند. – دانشجویان باید برای ادامه راه پاک آن‌ها با ظلم مقابله کرده و طالب عدالت باشیم.

در ادامه به منظور مستندسازی کدگذاری های باز و محوری، به نمونه هایی از صحبت ها، اشارات و دیدگاه های مشارکت کنندگان پرداخته شده است. قبل از بیان این نقل قول ها، بذل توجه به این نکته را ضروری می دانیم که در برخی از نقل قول ها ممکن است بیش از یک و حتی چندینکد باز وجود داشته باشد.

اطلاع‌رسان ۲: *«در حال حاضر بسیاری هستند که علم عدالت خواهی دارند اما بیشتر به اسم عدالت خواهی، عدالت خواری می‌کنند و ضرر و آسیب آن‌ها بیشتر است و سردمداران آن‌ها از بسیاری دانشجویان کشور که به عدالت طلبی و مطالبه گری علاقه‌مند هستند سواری میگیرند در حالی که اگر دانشجویان شهدا را الگو قرار دهند می‌دانند که در چه موارد باید عدالت طلبی و ظلم ستیزی کنند چه قسمت‌هایی اولویت جامعه است».*

اطلاع‌رسان ۴: *«در تاریخ دفاع مقدس، شهدا حاوی این پیام مهم برای نسل‌های بعدی بودند که اگر با ظلم مقابله نکنیم روز به روز بیشتر متوجه ما می‌شود و در تمام زندگی ما تاثیر منفی می‌گذارد. بهمین خاطر با تمام توان باید مقابل ظلم ایستاد و از مردم و ناموس در برابر متجاوزین حفاظت کنی».*

اطلاع‌رسان ۶: *«رزمندگان ما به دنبال جنگ و خون‌ریزی در هیچ زمانی نبوده و نیستند اما اگر کسی به حق و ناموس و وطنشان دست درازی و تعرض کند در مقابل این ظلم سکوت نمی‌کنند و با قدرت تمام در مقابل دشمنشان ایستادگی می‌کنند و در پی احیای حق خود و عدالت هستند حتی اگر در این راه جان خود را از دست بدهند».*

اطلاع‌رسان ۹: *«...با نگاهی به زندگی شهدا متوجه این نکته که آن‌ها ظلم ستیز و عدالت طلب بوده‌اند می‌شویم و همواره سعی می‌کنیم راه زندگی خودمان را به شهدا نزدیک کنیم».*

اطلاع‌رسان ۱۲: *«شهدای ما از جانشان گذشتند ولی زیر بار ظلم نرفتند و موفق شدند؛ ما هم ادامه دهنده راه همان شهدا هستیم خواهان عدالت هستیم و هیچ وقت زیر بار ظلم نمی‌رویم».*

اطلاع‌رسان ۱۴: *«شهیدان ظلم و ستم را در زندگی نمی‌پذیرند. و این را با شهیوه زندگی و افکار خود و سرانجام با شهادت خود به عالمیان نشان دادند».*

اطلاع‌رسان ۱۶: *«وقتی که شهدا با کمترین امکانات در برابر زورگویی دشمن ایستادگی کردند و حاضر نشدند که از یک وجب این خاک بگذرند و به هر شکلی که بود آن را حفظ کردند به ما نشان می‌دهد که در برابر هر ظلم و زورگویی باید ایستاد و تن به ذلت نداد و باید از حق خود دفاع کرد».*

اطلاع‌رسان ۱۹: *«شهدایی که همچون مولای متقیان شهید راه عدالت شدند به طور قطع فرهنگ عدالت پروری را نهادینه کرده‌اند و با اهداف آن‌ها فرهنگ عدالت طلبی پررنگ‌تر می‌شود».*

اطلاع‌رسان ۲۰: *«اصولا دیدن کسانی که سرسخت هستند و زیر بار حرف زور و ناحق دیگران نمی‌روند موجب انتقال این روحیه به فرد می‌شود. حال اینکه این فرد سرسخت شهید شود و در درجه اعلی بهشت قرار گیرد این تاثیرپذیری بیشتر می‌شود».*

مضمون اصلی چهارم: الگوپذیری افراد جامعه از شهدا

بر اساس نتایج تحلیل مصاحبه‌های به‌دست آمده از دانشجویان از عوامل شناسایی شده در ارتباط الگوپذیری افراد جامعه از شهدا شامل سه کد محوری الگوپذیری مادی و علمی، الگوپذیری معنوی و موانع الگوپذیری بود. در جدول۴، شاخص‌های بیانگر هر یک از این عوامل ارائه شده‌اند:

جدول ٤. الگوپذیری افراد جامعه از شهدا

مضمون اصلی	مضمون های فرعی	کدهای باز
الگوپذیری افراد جامعه از شهدا	الگو پذیری مادی و علمی	– دانشجویان باید برای موفقیت و پیشرفت با خودباوریافزایش مهارت و خلاقیت ، الگو پذیری از شهدا و زندگی آنان را سرمشق خود قرار دهند. – شهدا در اوج مسئولیت پذیری به ویژه به لحاظ اجتماعی الگوی مناسبی برای نسل جوان باشند. – دانشجو هم تمام سعی و تلاش خود را انجام می‌دهد که تا جایی که می‌توانید زندگی همانند شهدا داشته باشد. – در صورت تحقیق و مطالعه و فرهنگ سازی صحیح می‌توانند. – زندگی و راه و روش این عزیزان آنقدر تاثیرگذار است که مطمئنن زندگی بسیاری از جوانان را تحت تاثیر خواهد گذاشت. – مهم‌ترین کار تشکیل یک اتاق فکر قوی در راستای برجسته نمودن الگوهای شاخص ایرانی که بسیار هم زیادند. – با استفاده از رسانه‌های مختلف دیجیتال درست حرکت نمود. – اگر واقعا به دنبال الگوی درست برای استفاده از علم خویش و جهاد برای بدست آوردن سطوح بالاتر علمی هستیم قطعا شهدا بهترین الگو خواهند بود. – آنکه نیاز دانشجو درک شود وقتی نیاز دانشجو مشخص شود محتوا متناسب با نیاز وی تهیه می‌شود و خود دانشجو بهتر تغذیه می‌کند. – باید از روش‌های نوین استفاده کنیم به گونه‌ای که جذابیت برای دانشجو داشته باشد و متناسب با شرایط وی تهیه گردد.
	الگو پذیری معنوی	– با اردوهای راهیان نور تشییع شهدای گمنام و علی‌الخصوص مدافعان حرم،یادواره‌های شهدا آن‌ها در حد توانشان از شهدا الگو می‌گیرند. – در همین چند سال اخیر هم شهدای بسیار ارزشمندی داشته ایم که به همه ی ما یادآوری کرده‌اند که مسلمان اصیل بودن در هر مقطع زمانی ممکن است. – دانشجویانی که در این زمینه مطالعه‌ی بیشتری دارند و علاقه‌ی بیشتری به مرام و معرفت شهدا دارند الگوپذیرتر هستند. – هرچه این درک معرفت بیشتر شود در زندگی آن‌ها نیز بیشتر تاثیر می‌گذارد. – الگوپذیری از شهدا و زندگی آنان را سرمشق خود قرار می‌دهند. – راه شهیدان را ادامه می‌دهند و شهدا را الگوی خود در زندگی قرار می‌دهند تا حدود زیادی – به نظر من برای اینکه دانشجویان الگوپذیری بیشتری از شهدا داشته باشند بهتر است که فرهنگ ایثار و شهادت را در بین آن‌ها به خوبی نشر و گسترش دهیم. – با شنیدن زندگی شهدا وصیت‌هاشون باعث الگوگیری و تغییر رفتار در بعضی‌ها میشه – باعث ایجاد روحیه مبارزه میشه ولی با مبارزه علیه چیزهایی که ممکن است جامعه آن‌ها رابه خطر بندازه با مبارزه علیه ظلم می‌ایستد. – تاثیرپذیری دانشجویان از شهدا بسته به شناخت دانشجویان دارد. – اگر در راه شهدا قرار بگیرند خود به خود با آشنا شدن با شیوه رفتار و زندگی آنان – دانشجویان با شنیدن و دیدن و خواندن افتخار آفرینی های شهدا آن‌ها را اسوه ی خود قرار داده‌اند. – همواره می‌کوشند که شهدا الگوی آن‌ها باشد و راه و رسم شهدا تاثیر بسزایی دارد. – اما به هر میزان که ارادت دانشجو و میزان روحیه‌ی جستجوگری او در زمینه‌ی شهدا و زندگیشان بیشتر باشد. – دانشجویان امروز هم با تلاش‌های خود اجازه نخواهند داد باور ها و اعتقادات ما که چهل سال است بخاطر آن‌ها با دشمنان خود می‌جنگیم و خون هزاران شهید لاله گون که پای آن ریخته از بین برود. – دانشجویان باید با الهام از تمامی شهدا، به ویژه شهدای دانشجو، برگزاری یادواره‌ها و دیدار با خانواده ایثارگران طریق آزادگی و استکبار ستیزی را بپیمایند. – بعد از شناخت شهدا گام بعد ایجاد معرفت قلبی بین شهید و دانشجو هست که با توسلات افزایش می‌یابد. – ساخت مستند از شهدا – مصاحبه با خانواده شهدا – دفن شهدای گمنام در دانشگاه‌ها که باعث می‌شود ما با آداب و اخلاق آن‌ها آشنا شویم و باعث الگوپذیری دانشجویان می‌شود. – هر چه قدر این الگوها توسط سازو کارهای مناسب معرفی شود دانشجویان انس و کشش فراوانی به طرف این اسطوره‌ها و راه آنان خواهند داشت. – دانشجو باید به دنبال حقانیت باشد و چه حقانیتی بالاتر از شهادت – در هر برهه لازم است بعد خاصی از سیره شهدا به نمایش گذاشته شود.

	موانع الگوپذیری	– متاسفانه بخاطر عملکرد بد مسئولین در حال حاضر خیلی کم هستند کسانی که شهدا را الگوی زندگی خود قرار می‌دهند. – برخی‌ها خیلی زیاد و برخی خیلی کم – الگوپذیری از سبک زندگی و شخصیت شهدای جنگ تحمیلی کمی دور از ذهن به نظر می‌رسد. – اگر برایشان به طرز صحیحی گفته شود بدون شک الگو می‌گیرند. – بعضی دیگه هم هیچ تغییر در اون‌ها پیدا نمیشه – با توجه به این شناخت نامتمرکز بعضی از جهات دانشجویان الگوبرداری خوبی از شهدا نداشته‌اند. – الگوپذیری جوانان و دانشجویان بستگی به راهی دارد که برای زندگی خودشان انتخاب کرده‌اند. – اگر این راه به شیوه‌ای غیر از راه شهدا باشد که اصلا الگوپذیری امکان‌پذیر نیست. – به نظر می‌رسد که این موضوع یک مسئله‌ی نسبی است و نمی‌توان به تمامی دانشجویان آنرا نسبت داد – متاسفانه امروز چه در مدارس و چه در دانشگاه‌ها از این موضوع کم گفته می‌شود. – تبلیغ و تدریس زندگی شهیدان کم گفته می‌شود. – به امید روزی که قدر این عزیزان را همگان بدانند و در پیروی از راه و روش آنان بکوشند. – الگوپذیری دانشجویان نسبی است، و بستگی به مناطق و محیطی که در آن زندگی می‌کنند و به تربیت آن‌ها بستگی دارد. – این ۴۳ سال به دلیل رسانه‌ی ضعیفی که در اختیار داشته‌ایم. – عدم وجود اتاق فکر قوی در جهت برجسته کردن شهدای بزرگ کشور – با توجه به شرایط حاکم بر جامعه و تهاجم فرهنگی که افکار جوانان را هدف قرار داده است. – سیاست‌های غلط که موجب یکسری تعمیم‌های منفی اشتباه شده است نقش شهدا در زندگی دانشجویان به مراتب کمتر شده است. – به نظر بنده به علت اینکه فرهنگ‌سازی در این زمینه نشده – فعالیت‌ها برای ترویج زندگی نامه شهدا، نوع زندگی ، اهداف ، طرز فکر شهدا و...کم بوده – دانشجویان آشنایی زیادی با زندگی شهدا ندارن و این الگوپذیری کم است. – هستند عده کمی که تحت تاثیر اندیشه‌های بیگانه و ضد دینی شهدا را آنگونه که شایسته است پاس نمی‌دارند و برای آن ارزش زیادی قائل نمی‌شوند. – اگر تمامی ابعاد باهم در یک زمان ارائه گردد مسلما دانشجو کمتر تاثیر می‌پذیرد. – عدم شناخت شهدا از جانب دانشجویان در حال حاضر الگوپذیری بسیار کم است.

در ادامه به منظور مستندسازی کدگذاری های باز و محوری، به نمونه هایی از صحبت ها، اشارات و دیدگاه های مشارکت کنندگان پرداخته شده است. قبل از بیان این نقل قول ها، بذل توجه به این نکته را ضروری می دانیم که در برخی از نقل قول ها ممکن است بیش از یک و حتی چندینکد باز وجود داشته باشد.

اطلاع‌رسان ۱: *«دانشجویان باید برای موفقیت و پیشرفت با خودباوری، افزایش مهارت و خلاقیت، الگو پذیری از شهدا و زندگی آنان را سرمشق خود قرار دهند چرا که آن‌ها نمونه بارز بهترین افرادند که در راه حق جان خودشان را فدا کردند».*

اطلاع‌رسان ۲: *«متاسفانه در حال حاضر خیلی کم هستند کسانی که شهدا را الگوی زندگی خود قرار می‌دهند البته به مرور زمان هرساله تعداد کسانی که با شهدا انس می‌گیرند بیشتر می‌شود با اردوهای راهیان نور تشییع شهدای گمنام و علی الخصوص مدافعان حرم،یادواره های شهدا و..».*

اطلاع‌رسان ۴: *«اگر عنصری را موثر ببیند که به سعادت او کمک کند حتما آن را می‌پذیرد، و ظرفیتی است که در میانسالی دیگر خبری از آن نیست و جوانی است که به دنبال کشف‌های جدید و سعادت است».*

اطلاع‌رسان ۷: *«تاثیرپذیری دانشجویان از شهدا بسته به شناخت دانشجویان دارد. متمرکز نیست و برای متمرکز کردن این شناخت نیاز به کتاب‌ها واحد های و کارگاه‌های هست که در دانشگاه و مدارس برای دانش‌آموزان و دانشجویان در نظر گرفته شود».*

اطلاع‌رسان ۸: *«الگو پذیری جوانان و دانشجویان بستگی به راهی دارد که برای زندگی خودشان انتخاب کرده‌اند اگر این راه به شیوه‌ای غیر از راه شهدا باشد که اصلا الگو پذیری امکان‌پذیر نیست».*

اطلاع‌رسان ۱۰: *«به نظر می‌رسد که این موضوع یک مسئله‌ینسبی است و نمی‌توان به تمامی دانشجویان آنرا نسبت داد».*

اطلاع‌رسان ۱۳: *«این ۴۳ سال به دلیل رسانه‌ی ضعیفی که در اختیار داشته‌ایم و عدم وجود اتاق فکر قوی در جهت برجسته کردن شهدای بزرگ کشور، قشر جوان و بطور کلی کل جامعه اغلب افراد ناشایست و کم سواد و پر از فسادهای اخلاقی عقیدتی مختلف ناخودآگاه به الگوی جوانان تبدیل شده‌اند».*

اطلاع‌رسان ۱۵: *«با توجه به شرایط حاکم بر جامعه و تهاجم فرهنگی که افکار جوانان را هدف قرار داده است و سیاست‌های غلط که موجب یکسری تعمیم‌های منفی اشتباه شده است نقش شهدا در زندگی دانشجویان به مراتب کمتر شده است».*

اطلاع‌رسان ۱۷: *«اگر همواره یاد شهدا زنده نگه داشته شود به هر نحوی مانند ساخت مستند از شهدا، مصاحبه با خانواده شهدا، دفن شهدای گمنام در دانشگاه‌ها که باعث می‌شود ما با آداب و اخلاق آن‌ها آشنا شویم و باعث الگو پذیری دانشجویان می‌شود».*

اطلاع‌رسان ۲۰: *«بحث تاثیرپذیری دانشجویان از شهدا چند مورد نقش بسزایی دارد. اول آنکه نیاز دانشجو درک شود وقتی نیاز دانشجو مشخص شود محتوا متناسب با نیاز وی تهیه می‌شود و خود دانشجو بهتر تغذیه می‌کند»..*

نتیجه‌گیری

پس از گذشت بیش از چهل سال از عمر انقلاب اسلامی، اکنون جمعیت عمده کشور را نوجوانان و جوانانی تشکیل می‌دهند که به عنوان نسل سوم و چهارم انقلاب، بیش از پیش ضرورت دارد تا با میراث ارزش‌های به جای مانده از شهدا، جانبازان و آزادگان آشنا گردند. پژوهش حاضر با درک این مسئله مهم با هدف شناسایی نقش الگو پذیری از شهدا در گرایش به ارزش ها، عدالت طلبی و عمل آگاهانه و مسئولانه از دیدگاه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان لرستان انجام گرفت و تلاش شد تا جنبه‌های مختلف این موضوع مورد واکاوی قرار گیرد. از نظر مشارکت کنندگان مفاهیم و مضامین مورد نظر شامل: ۱۹۷ کد باز شناسایی شده در ۹ مضمون فرعی و ۴مضمون اصلی (مسئولیت اجتماعی، تصمیم آگاهانه، عوامل اثرگذار در معنویت، موانع اثرگذار در معنویت، ظلم ستیزی، عدالت طلبی، الگوپذیری علمی و مادی و الگوپذیری معنوی) می‌باشد. نتایج حاصل با برخی مولفه‌های مطرح شده در اسناد، کتب و پژوهش‌های دیگر پژوهشگران به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم در بیشتر موارد همخوانی دارد.علاوه بر آیات متعدد قرآن مجید، احادیث و روایات مطرح شده در نهج‌البلاغه، دیدگاه‌های علما و صاحب‌نظران دینی، جعفری‌هرندی و یزدخواستی (۱۳۹۳)، شاه نوروزی و همکاران (۱۳۹۶)، چنگائی و عربان (۱۴۰۱)، نصیری و بختیاری (۱۴۰۱)، عابدی کوشالشا، کرمپور و باصری (۱۴۰۰)، کردنائیج و خلیلی پالندی (۱۳۹۷) و ... نیز هر کدام به برخی جنبه‌های این موضوع اشاره داشته‌اند.

در ارتباط با مضمون اول پژوهش تحت عنوان نقش شهدا در رشد و پرورش ظرفیت افراد نتایج حاصل از مصاحبه نشان داد نقش شهدا در رشد و پرورش ظرفیت شامل دوکد محوری مشارکت و مسئولیت اجتماعی و عمل آگاهانه بود. که در ارتباط با مشارکت و مسئولیت اجتماعی می توان به کدهای، آمادگی برای هرگونه تغییر و تحول فردی و اجتماعی، احترام به ارزش‌های جامعه و انقلاب ، نسبت به جامعه خود احساس مسئولیت کردن، غفلت کردن از شهدا از مصادیق ظلم به خود و جامعه ، شباهت افکار و عمل و رفتار ما به شهدا، توجه به داشته‌های خود، مشارکت و هم فکری برای تصمیم گیری، راه و روش خود را به شهدا نزدیک‌تر کردن، منفعلانه عمل نکردن،، همواره با یکدیگر اتحاد داشتن، خودگذشتگی برای دیگران، علاقه به کشور و احساس مسئولیت اجتماعی، رشادت و مشارکت داشتن در تمام امور، از روی جوگیری یا گول خوردن به میدان نرفتن،کارها را برای رفع تکلیف انجام ندادن، تصمیم‌گیری های مفید فردی و اجتماعی، بطور آگاهانه برای اهدافی مانند وطن، ناموس، غیرت و... از خود گذشتن، تصمیم درست در بحرانی‌ترین شرایط اشاره کرد که این نتایج با نتایج تحقیقات(قاسم پور و همکاران،۱۳۹۸؛کردنائیج و خلیلی پالندی،۱۳۹۷؛ شاه نوروزی و همکاران، ۱۳۹۶و نصیری و بختیاری، ۱۴۰۱) همخوانی دارد. قاسم پور و همکاران(۱۳۹۸) به این نتیجه رسیدند که فرهنگ ایثار و شهادت همراه با ابعاد آن هم به طور مستقیم و هم غیر مستقیم بر رفتار شهروندی ایرانی اثرگذار است. نصیری و بختیاری(۱۴۰۱) در تحقیقی با عنوان تبیین جامعه شناختی فرهنگ ایثار و شهادت به این نتیجه رسیدند که فرهنگ ایثار و شهادت در جامعه متأثر از عوامل فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و تمدن است. در تمام جوامع بشری، ارزشهایی وجود دارد که بنیان اصلی فرهنگ آن جامعه را شکل میدهند.

در ارتباط با مضمون دوم پژوهش تحت عنوان عوامل شناسایی شده در ارتباط با نقش شهدا در گرایش افراد جامعه به ارزش‌ها و معنویت، شامل دوکد محوری عوامل اثرگذار در معنویت و موانع اثرگذار در معنویت بود. که در ارتباط با عوامل اثرگذار در معنویت می توان به کدهای، مطالبه و مطالعه خاطرات یا سیره زندگی شهدا، خواندن زندگی‌نامه، وصیت نامه شهدا، پایبندی به ارزش‌های دینی و بالا بردن سطح آسایش و آرامش جامعه، داشتن سبک زندگی ساده و خودمانی، با رواج مطالعه‌ی دینی و زندگی‌نامه ی شهدا روحیه ی مطالبه‌گری و اخلاق‌مداری را در جامعه ترویج و روحیه‌ی تجمل گرایی را تضعیف کرد، زندگی‌نامه‌های شهدا سراسر محبت و کمک‌رسانی است و درک عمیق آن‌ها می‌تواند ارزشهای بسیار بزرگی را متوجه ما کند، نمایان کردن شهد شیرین ایثار و فداکاری، عنصر معنویت در معادلات، نسبت به دیگر عوامل، به عنوان موتور محرکه عوامل سخت افزاری ، بیداری بخشی و حماسه آفرینی و حق طلبی گذشت کردن از حق خود برای دیگران، جهاد و فداکاری برای رسیدن به شهادت، متحرک و پویا و سازنده شدن، مقاومت و پویایی ، از بین بردن ضعف و سستی، اجازه ندادن به پایمالی حق و اراده اشاره کرد که این نتایج با نتایج تحقیقات (کاظمی، غفاری هشجین و کشاورز شکری، ۱۳۹۶؛ صبوری و همکاران،۱۳۹۹؛ عابدی کوشالشا، کرمپور و باصری، ۱۴۰۰و تاجبخش،۱۴۰۱) همسو می باشد. کاظمی، غفاری هشجین و کشاورز شکری(۱۳۹۶) در پژوهش خود نشان دادند که فرهنگ ایثار و شهادت به عنوان فرهنگ غنی مبتنی بر تعالیم تشیع به عنوان سرمایه اجتماعی مشتمل بر مؤلفه‌های رفتار جمعی مثبتی است که موجب انسجام، تقویت روحیه مشارکت و همکاری و ایجاد و رشد شبکه‌های انسانی می‌شود. صبوری و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی به عنوان تحلیل گفتمان وصیت‌نامه سرداران شهید شهرستان خلخال به این نتیجه رسیدندکه وصیت‌نامه‌ها دارای چند گفتمان اصلی هستند: جهاد به مثابه آزمونی برای تقرب الهی، زنده نگه داشتن دین اسلام و زمینه سازی برای ظهور، وحدت حول اطاعت از ولایت فقیه و عقلانیت و معنویت است.

در ارتباط با مضمون سوم پژوهش تحت عنوان نقش شهدا و زندگی آن‌ها در ایجاد روحیه ظلم‌ستیزی و عدالت‌طلبی ، نتایج حاصل از مصاحبه نشان داد از عوامل شناسایی شده در ارتباط با نقش شهدا و زندگی آن‌ها در ایجاد روحیه ظلم‌ستیزی و عدالت‌طلبی می توان دومضمون محوری ظلم ستیزی و عدالت طلبی اشاره کرد. بود.که در ارتباط با روحیه ظلم ستیزی و عدالت طلبی می توان به کدهای باز، سکوت نکردن در برابر ظلم، ظلم ستیز و عدالت طلب، اگر با ظلم مقابله نکنیم روز به روز بیشتر می‌شود، ایرانیان مردمانی با غیرتند و برای دفاع از خاک میهن از هیچ دشمنی نمی‌هراسند.، از مردم و ناموس در برابر متجاوزین حفاظت کنیم، ظلم ستیزی آرمان قابل تحققی است، اگر کسی به حق و ناموس و وطنشان دست درازی و تعرض کند در مقابل این ظلم سکوت نمی‌کنند، عدم سکون آنان به مانند بسیاری از کسانی که با بهانه‌های مختلف از گفتن حق سرباز زدند، با کمترین امکانات در برابر زورگویی دشمن ایستادگی کردند، فرهنگ عدالت پروری را نهادینه کرده‌اند، امنیت بدون ایثار و فداکاری پایداری چندانی ندارد، بسیاری هستند که علم عدالت‌خواهی دارند اما بیشتر به اسم عدالت خواهی، عدالت خواری می‌کنند و ضرر و آسیب آن‌ها بیشتر است، اشاره کرد که این نتایج با نتایج تحقیقات(نصیری و بختیاری،۱۴۰۱و قاسم پور؛ خلیلی و یاسینی فرد، ۱۳۹۸) همسو است. نصیری و بختیاری(۱۴۰۱) در پژوهش خود نشان دادند از منظر تئوری های علوم اجتماعی ایثار و شهادت نه یک امر صرفا احساسی –عاطفی، بلکه رفتاری عقلانی و جزء کنش های عقلانی معطوف به ارزش تعریف می شود؛ به گونه ای که به مثابه یک نظام رفتاری و الگوی ارزشی مطرح است که می تواند در خرده نظامهای یک جامعه قرار گیرد و اساس انسجام وجدان جمعی جدید و ساختهای اجتماعی جامعه جدید را تشکیل دهد.

در ارتباط با مضمون چهارم پژوهش تحت عنوان نقش زندگی شهدا و افکار آن‌ها در الگو پذیری افراد جامعه نتایج حاصل از مصاحبه نشان داد نقش زندگی شهدا و افکار آن‌ها در الگو پذیری افراد جامعه شامل سه کد محوری الگوپذیری مادی و علمی، الگوپذیری معنوی و موانع الگوپذیری بود، که در ارتباط با الگوپذیری مادی و علمی و الگوپذیری معنوی می توان به کدهای، روحیه بالا و شوخ طبعی زیاد شهدا، بی اهمیت نبودن نسبت به شادی و سرزندگی، حس سرزندگی و شادکامی و عدم دلبستگی آن‌ها به دنیا ، الگو برداری با مراسمات و با اردوهای راهیان نور با یاد آنها، تشییع شهدای گمنام و علی‌الخصوص مدافعان حرم،یادواره‌های شهدا برای الگو شدن یاد و مفاهیم و شخصیت شهدا،الگوی مسلمان اصیل بودن در هر مقطع زمانی،مطالعه‌ی بیشتر و علاقه‌ی بیشتری به مرام و معرفت شهدا الگوپذیر راحت می شود، فرهنگ ایثار و شهادت را در بیندانشجوها به خوبی نشر و گسترش دادن، با شنیدن زندگی شهدا وصیت‌هاشون باعث الگوگیری و تغییر رفتار می شود که این نتایج با نتایج تحقیقات(عابدی کوشالشا، کرمپور و

باصری،۱۴۰۰؛ قاسم پور و همکاران، ۱۳۹۸و کردنائیج و خلیلی پالندی، ۱۳۹۷) همسو است. کردنائیج و خلیلی پالندی(۱۳۹۷) معتقدند پیوند باورهای دینی با سرمایه اجتماعی به عنوان نوعی ثروت و دارایی اجتماعی نهفته تلقی میشود که به آمادگی روحی ـ روانی افراد یک جامعه برای صرف نظر کردن از منافع شخصی و درگیرشدن در عمل جمعی منجر خواهد شد. بنابراین مفهوم شهادت که بیشتر در جامعه دینی جایگاه خاص خود را دارد، نه تنها ارزشمند تلقی می‌شود، بلکه پدیده‌ای مقدس است که شهید را به جایگاهی ارزشمند در نزد پروردگار نائل می‌گرداند و به حرکت فرد در مسیر رشد و تکامل سرعت می‌بخشد. در حقیقت می‌توان گفت، شهید از دیدگاه جامعه از منزلت اجتماعی ویژه‌ای برخوردار است (سعیدی‌رضوانی و همکاران ، ۱۳۸۹).

اما مهم‌ترین تاثیری که مقوله ایثار و شهادت برای یک کشور دارد، تأثیر فرهنگی و نرم آن است. این مهم در صورتی که بتواند به زیبایی به نسل جوان منتقل شود، می‌تواند نسلی مؤمن تربیت نماید که در هنگامه خطر مانند پیشینیان خود به میدان جهاد و ایثار و شهادت بشتابند. ایثار و شهادت هم به جهت بازدارندگی، امنیت ملی کشور را از تهاجم نظامی تأمین می‌کند و هم با برای مقابله با تهدیدات نرم دشمن، باعث تربیت نسلی مؤمن و شهادت‌طلبی می‌گردد که در هنگامه خطر به دفاع از اسلام می پردازند. از این رو، دستگاه‌های فرهنگی کشور و در راس آن‌ها دانشگاه‌ها باید کوشش کنند با بررسی زوایای بیشتر زندگی شهدا و شناساندن آنان به نسل جوان، آنان را با فداکاری‌های این شهدا آشکار نمایند و این کار را مقدمه تربیت جوانان و سازندگی کشور قرار دهند.

از سویی از نظام آموزشی کشور، به عنوان بزرگترین نهادی که وظیفه انتقال ارزش‌ها و فرهنگ را بر عهده دارد، انتظار می‌رود ضمن پیروی از سیاست‌های فرهنگی کشور، پیشرو در این حرکت فرهنگی نیز باشد، هر چند تاکنون پژوهش‌های متعددی از جنبه‌های مختلف به بررسی مقوله شهادت و واژه‌های مرتبط با آن پرداخته‌اند؛ با وجود این نتایج نشان داد که در زمینه مفهوم‌پردازی نقش شهدای انقلاب اسلامی آن هم از دیدگاه دانشجویان جنبه‌های دیگری قابل تامل است.

ملاحظات اخلاقی

مشارکت نویسندگان

نویسندگان به نحو مساوی در نگارش مقاله همکاری داشتند.

تعارض منافع

بر اساس اظهارات نویسندگان، این مقاله تعارض منافعی ندارد.

حامی مالی

بنابر اظهارات نویسندگان این پژوهش هیچگونه حامی مالی ندارد.

سپاسگزاری

از تمامی مشارکت کنندگان در این پژوهش سپاسگزاری می شود.

منابع

ازغندی، علی اکبر. (۱۳۸۵). دانشگاه و پروژه‌های تحقیقاتی و پایان‌نامه‌ها درباره ایثار، جهاد و شهادت. در مجموعه مقالات همایش دانشگاه و دفاع مقدس (صص. ۲۱۵—۲۳۰). دانشگاه مازندران.

اعتمادزاده، هدایت الله، و امیریان، ابراهیم. (۱۳۹۶). بررسی دیدگاه‌های تربیتی شهدای جنگ تحمیلی استان کرمانشاه به استناد به وصیت‌نامه‌ها. *پایداری فرهنگی انقلاب اسلامی*، ۶(۱۴)، ۱۹۷—۲۳۵.

امام‌جمعه‌زاده، سید جواد، و افتخاری، حبیب الله. (۱۳۸۷). فرهنگ شهادت عامل هویت‌بخش در عصر جهانی‌شدن. در مجموعه مقالات همایش ملی ترویج فرهنگ ایثار و شهادت (صص. ۲۰۳—۲۲۳). دانشگاه اصفهان.

پورطهماسبی، سیاوش، و تاجور، آذر. (۱۳۸۹). چیستی ایثار و شهادت و نقش آن در توسعه کشور. در مجموعه مقالات همایش ملی ایثار و شهادت و توسعه کشور. دانشگاه رازی.

تاجبخش، غلامرضا. (۱۴۰۱). بررسی عوامل موثر بر نگرش دانشجویان به فرهنگ ایثار و شهادت. *فرهنگ در دانشگاه اسلامی*، ۱۲(۳)، ۵۳۷—۵۶۰. https://doi.org/10.22034/ciu.2022.1312

توکلی‌محمدی، نرجس. (۱۳۹۰). بررسی مفهومی و مصداقی واژه شهید در آیات قرآن. در چکیده مقالات همایش ملی فرهنگ ایثار و شهادت (ص. ۴۰). دانشکده اصول دین.

چنگائی، مهتاب، و عربان، شجاع. (۱۴۰۱). بررسی میزان تاثیر راهکارهای مرتبط با ابعاد آموزشی، پژوهشی، فرهنگی و هنری در ترویج فرهنگ ایثار و شهادت از نظر دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان. *دو فصلنامه پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی*، ۱۲(۲۵)، ۱۵۹—۱۹۱.

رسالت، سهیلا. (۱۴۰۰). بررسی نقش و جایگاه فعالان زن حوزه رسانه در ترویج فرهنگ ایثار. *دو فصل‌نامه شاهد اندیشه*، ۱، ۴۳—۶۱.

رشیدی آل‌هاشم، سید محمد رضا، صبوری کزج، پرویز، و صبوری کزج، جواد. (۱۴۰۱). تحلیل پدیدارشناسی وصیت‌نامه‌های شهدای دفاع مقدس در راستای فرهنگ ایثار و شهادت. *پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی*، ۱۲(۲۶)، ۳۲۵—۳۴۶.

سبحانی‌نژاد، مهدی، مقدم‌زاده، علی، و نجفی، حسن. (۱۳۹۴). راهکارهای مؤثر نهادینه‌سازی فرهنگ ایثار و شهادت در مدارس از نظر دبیران دوره متوسطه شهر قم. *معرفت فرهنگی اجتماعی*، ۶(۴)، ۲۳—۴۰.

سعیدی‌رضوانی، محمود، و غلامی، فاطمه. (۱۴۰۰). زیست‌نامه شهدا و لایه‌های ذهنی مخاطبان: رایش‌ها، رانش‌ها و رویش‌ها. *پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت*، ۲۹(۵۳)، ۱۳۳—۱۶۴.

سعیدی‌رضوانی، محمود، موسوی‌مشهدی، سیدجمال‌الدین، و باغگلی، حسین. (۱۳۸۹). نگرش دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد به موضوع شهادت و ارائه الگوی آماری — احتمالی برای جامعه آماری. *دوفصلنامه علمی — پژوهشی تربیت اسلامی*، ۵(۱۱)، ۱۳۵—۱۶۴.

سلمان‌پور سیاوش، غلامرضا، رشیدی آل‌هاشم، محمدرضا، و حافظی‌صفت، محمد. (۱۳۹۹). شناسایی مؤلفه‌های گفتمان مقاومت انقلاب شهدا در تحقق بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی. *پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی*، ۱۰(۲۱)، ۵۵—۸۷.

شایگان، فریبا. (۱۳۹۸). شیوه‌های نهادینه کردن و گسترش مراسم بزرگداشت شهدا. *اسلام و علوم اجتماعی*، ۱۱(۲۲)، ۲۵—۴۵.

شاه‌نوروزی، مهدی، اسماعیلی، رضا، پرستگاری، سهیلا، و امام‌جمعه‌زاده، سیدجواد. (۱۳۹۶). عوامل موثر بر ارتقا اثربخشی شیوه‌های ترویج فرهنگ ایثار و شهادت. *مجله مدیریت فرهنگی*، ۱۱(۳۵ و ۳۶)، ۵۳—۷۰.

صبوری کزج، پرویز، و صبوری کزج، جواد. (۱۳۹۹). تحلیل گفتمان وصیت‌نامه سرداران شهید شهرستان خلخال. *مطالعات دفاع مقدس و نبردهای معاصر*، ۳(۲)، ۱۱۲—۱۳۸.

عابدی کوشالشا، غلامرضا، کرمپور، رضا، و باصری، علی. (۱۴۰۰). بازشناسی جایگاه معنایی ارزش‌های اجتماعی در وصایای شهدای دفاع مقدس و شهدای مدافع حرم. *مطالعات راهبردی بسیج*، ۲۴(۹۲)، ۳۷—۶۳.

عیسی‌نژاد، ریبوار، رضایی، محمدرسول، راحلی، حسین، و کوهستانی، حسین. (۱۳۹۳). بررسی رابطه باورهای دینی و سرمایه اجتماعی در جوامع روستایی (مورد مطالعه: روستاهای بخش ایلخچی از توابع استان آذربایجان شرقی). *توسعه روستایی*، ۶، ۲۹۹—۳۱۸.

غفاری هشجین، زاهد، قربانی، سعید، و رحیمیان، محمد. (۱۳۹۶). بررسی مولفه‌های فرهنگ ایثار و شهادت در اندیشه شهید مطهری. *پژوهش‌های اجتماعی اسلامی*، ۲۳(۱)، ۶۱–۸۵.

قاسم‌پور، حامد، خلیلی، کرم، و یاسینی‌فرد، مجتبی. (۱۳۹۸). اثرات فرهنگ ایثار و شهادت بر رفتار شهروندی: تبیین نقش میانجی سرمایه اجتماعی. *مطالعات منابع انسانی*، ۹(۳)، ۱۰۱–۱۲۴.

قاسمی، بهزاد. (۱۳۹۷). ارزیابی تاثیر فرهنگ شهادت‌طلبی انقلاب اسلامی ایران در جهان اسلام و عرصه بین‌الملل. *فصلنامه مطالعات سیاسی جهان اسلام*، ۷(۴)، ۹۱–۱۱۳.

قدم‌پور، عزت اله، گراوند، هوشنگ، و سبزیان، سعیده. (۱۳۹۸). شناسایی راهکارهای مؤثر نهادینه‌سازی فرهنگ ایثار و شهادت در مدارس از نظر دانش‌آموزان پایه سوم دوره متوسطه دوم استان همدان. *دوفصلنامه علمی-پژوهشی پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی*، ۸(۱۸)، ۱۰۷–۱۳۶.

قربانی، سعید. (۱۳۹۴). آسیب‌شناسی پیش روی فرهنگ ایثار و شهادت و راهکارهای صیانت از آن‌ها از منظر مقام معظم رهبری. *مهندسی فرهنگی*، ۱۰(۸۵)، ۳۰–۴۹.

کاظمی، افسانه، غفاری هشجین، زاهد، و شکری کشاورز، عباس. (۱۳۹۶). بررسی مولفه‌های جمعی فرهنگ ایثار و شهادت در خاطرات آزادگان دفاع مقدس به مثابه سرمایه اجتماعی. *پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی*، ۶(۱۴)، ۱۳۹–۱۴۷.

کردنائیج، اسداله، و خلیلی پالندی، فرشته. (۱۳۹۷). تاثیر فرهنگ ایثار و شهادت بر سرمایه اجتماعی با میانجیگری باورهای دینی. *مدیریت اسلامی*، ۲۶(۳)، ۳۷–۵۸.

محمدیان، عباس، و صادقی، ریحانه. (۱۳۹۷). سیمای اخلاقی و رفتاری شهید حسن باقری در آینه هفت بند التهاب مشفق کاشانی. *نشریه ادبیات پایداری*، ۱۰(۱۹)، ۳۰۵–۳۲۰.

مرزوقی، رحمت الله، و فولادچنگ، محبوبه. (۱۳۹۰). ارزیابی برنامه درسی دوره ابتدایی از منظر فرهنگ ایثار و شهادت. در مجموعه مقالات اولین نشست علمی بررسی جایگاه فرهنگ ایثار و شهادت در نظام تعلیم و تربیت کشور (صص. ۱۵–۳۵). دانشگاه شیراز.

مسعودی، حمید، اسکافی، مریم، و صدیق اورعی، غلامرضا. (۱۳۹۵). سیاست‌پژوهی ترویج فرهنگ ایثار و شهادت. *فصلنامه مطالعات ملی*، ۱۷(۲)، ۸۹–۱۰۷.

مهری، رقیه، و قانع، احمدعلی. (۱۴۰۱). تاثیر فرهنگ ایثار و شهادت بر توسعه اخلاق حرفه‌ای در آموزش و پرورش شهر تهران. *شاهد اندیشه*، ۳(۲۶)، ۱۵۵–۱۷۹.

میرزاپوری، جابر. (۱۳۹۶). بررسی تاثیر دین‌داری اسلامی بر شکل‌گیری فرهنگ نوع‌دوستی. پژوهش‌های اجتماعی اسلامی، ۲۳(۲)، ۳۳–۵۶.

نخی، محمد، و پیرچراغ، محمدرضا. (۱۳۹۲). *مطالعات تقریبی مذاهب اسلامی*. سال هشتم، ۳۲، ۴۸–۶۱.

نظری، محمود، سرمدی، محمدرضا، فرج‌الهی، مهران، و اسمعیلی، زهره. (۱۳۹۸). کشف مبانی فلسفی آموزه‌های تربیتی وصیت‌نامه شهدای دانشجویی دوران دفاع مقدس. *نشریه علمی پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی*، ۲۷(۴۴)، ۱۱۱–۱۳۷.

نصیری، بهاره، و بختیاری، آمنه. (۱۴۰۱). تبیین جامعه‌شناختی فرهنگ ایثار و شهادت. *شاهد اندیشه*، ۳(۱۵)، ۲۳–۶۸.

References

Abedi Kushalshah, G. R., Karam Pour, R., & Baseri, A. (2021). Reconsidering the semantic position of social values in the wills of the martyrs of the Sacred Defense and the defenders of the shrine. *Basij Strategic Studies, 24*(92), 37–63. (in Persian)

Aghzandi, A. A. (2006). University research projects and theses on self-sacrifice, jihad, and martyrdom. In *Proceedings of the Conference on University and Sacred Defense* (pp. 215–230). University of Mazandaran. (in Persian)

Changai, M., & Araban, S. (2022). Investigating the effectiveness of strategies related to educational, research, cultural, and artistic dimensions in promoting the culture of self-sacrifice and martyrdom from the perspective of student teachers at Farhangian University. *Cultural Protection of the Islamic Revolution, 12*(25), 159–191. (in Persian)

Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (3rd ed.). SAGE Publications. https://doi.org/10.4135/9781452230153

Eisanejad, R., Rezaei, M. R., Raheli, H., & Kouhestani, H. (2014). Investigating the relationship between religious beliefs and social capital in rural communities: A case study of villages in Ilkhchi District, East Azerbaijan Province. *Rural Development*, (6), 299–318. (in Persian)

Eisner, E. W. (1994). *The educational imagination: On the design and evaluation of school programs*. Macmillan.

Emamjomehzadeh, S. J., & Eftekhari, H. A. (2008). The culture of martyrdom as an identity-forming factor in the age of globalization. In *Proceedings of the National Conference on Promoting the Culture of Self-Sacrifice and Martyrdom* (pp. 203–223). University of Isfahan. (in Persian)

Etemadzadeh, H., & Amirian, E. (2017). An investigation of the educational views of the martyrs of the imposed war in Kermanshah Province based on their wills. *Cultural Sustainability of the Islamic Revolution, 6*(14), 197–235. (in Persian)

Ghadampour, E. A., Geravand, H., & Sabzian, S. (2019). Identifying effective strategies for institutionalizing the culture of self-sacrifice and martyrdom in schools from the perspective of third-grade students in upper secondary schools in Hamadan Province. *Biquarterly Journal of Cultural Protection of the Islamic Revolution, 8*(18), 107–136. (in Persian)

Ghaffari Hashjin, Z., Ghorbani, S., & Rahimian, M. (2017). Investigating the components of the culture of self-sacrifice and martyrdom in the thought of Martyr Morteza Motahhari. *Islamic Social Research, 23*(1), 61–85. (in Persian)

Ghasemi, B. (2018). Evaluating the impact of the martyrdom-seeking culture of the Islamic Revolution of Iran in the Islamic world and the international arena. *Quarterly Journal of Political Studies of the Islamic World, 7*(4), 91–113. (in Persian)

Ghasempour, H., Khalili, K., & Yasini-Fard, M. (2019). The effects of the culture of self-sacrifice and martyrdom on citizenship behavior: Explaining the mediating role of social capital. *Human Resources Studies, 9*(3), 101–124. (in Persian)

Jafari Harandi, R., & Yazdkhasti, A. (2014). Textbooks' focus on sacrifice and martyrdom: The case of general education. *Biquarterly Journal of Islamic Education, 9*(18), 71–93. (in Persian)

Kanas, A., Scheepers, P., & Sterkens, C. (2015). Interreligious contact and out-group trust: Findings from conflict and non-conflict regions in Indonesia and the Philippines. In C. Sterkens & P. Vermeer (Eds.), *Religion, migration and conflict* (pp. 121–146). LIT Verlag.

Kardanaiij, A., & Khalili Palandi, F. (2018). The effect of the culture of self-sacrifice and martyrdom on social capital mediated by religious beliefs. *Islamic Management, 26*(3), 37–58. (in Persian)

Kazemi, A., Ghaffari Hashjin, Z., & Shokri Keshavarz, A. (2017). Investigating the collective components of the culture of self-sacrifice and martyrdom in the memories of Sacred Defense prisoners of war as social capital. *Cultural Protection of the Islamic Revolution, 6*(14), 139–147. (in Persian)

Marzouqi, R. A., & Fooladchang, M. (2011). Evaluating the elementary school curriculum from the perspective of the culture of self-sacrifice and martyrdom. In *Proceedings of the First Scientific Meeting on the Position of the Culture of Self-Sacrifice and Martyrdom in the Educational System of the Country* (pp. 15–35). Shiraz University. (in Persian)

Masoudi, H., Eskafi, M., & Sedigh-Ourai, G. R. (2016). Policy research on promoting the culture of self-sacrifice and martyrdom. *National Studies Quarterly, 17*(2), 89–107. (in Persian)

Mehri, R., & Ghane, A. A. (2022). The effect of the culture of self sacrifice and martyrdom on the development of professional ethics in education in Tehran. *Shahed Andisheh, 3*(26), 155–179. (in Persian)

Mirzapouri, J. (2017). Investigating the effect of Islamic religiosity on the formation of a culture of altruism. *Islamic Social Research, 23*(2), 33–56. (in Persian)

Mohammadian, A., & Sadeghi, R. (2018). The moral and behavioral portrait of Martyr Hassan Bagheri in *The Seven-Part Mirror of Agitation* by Moshfeq Kashani. *Journal of Literature of Resistance, 10*(19), 305–320. (in Persian)

Moussalli, S. (2015). *A blood wedding: Hezbollah's shuhada and its culture of martyrdom* (Doctoral dissertation). American University of Beirut, Faculty of Arts and Sciences, Department of Political Studies.

Nakhi, M., & Pircheragh, M. R. (2013). Approximation studies of Islamic schools of thought. *Studies in the Approximation of Islamic Schools of Thought, 8*(32), 48–61. (in Persian)

Nasiri, B., & Bakhtiari, A. (2022). Sociological explanation of the culture of self-sacrifice and martyrdom. *Shahed Andisheh, 3*(1), 33–68. (in Persian)

Nazari, M., Sarmadi, M. R., Farajollahi, M., & Esmaeili, Z. (2019). Discovering the philosophical foundations of the educational teachings in the wills of student martyrs of the Sacred Defense period. *Scientific Journal of Research in Islamic Educational Issues, 27*(44), 111–137. (in Persian)

Pourtahmasebi, S., & Tajvar, A. (2010). The nature of self-sacrifice and martyrdom and their role in national development. In *Proceedings of the National Conference on Self Sacrifice, Martyrdom, and National Development*. Razi University. (in Persian)

Rashidi Al-Hashem, S. M. R., Sabouri Kazaj, P., & Sabouri Kazaj, J. (2022). A phenomenological analysis of the wills of the martyrs of the Sacred Defense in relation to the culture of self sacrifice and martyrdom. *Cultural Protection of the Islamic Revolution, 12*(26), 325–346. (in Persian)

Resalat, S. (2021). Investigating the role and position of women media activists in promoting the culture of self-sacrifice. *Shahed Andisheh, New Series*, (1), 43–61. (in Persian)

Rolston, B. (2020). When everywhere is Karbala: Murals, martyrdom and propaganda in Iran. *Memory Studies, 13*(1), 3–23. https://doi.org/10.1177/1750698017730870

Sabouri Kazaj, P., & Sabouri Kazaj, J. (2020). Discourse analysis of the wills of the martyred commanders of Khalkhal County. *Studies of Sacred Defense and Contemporary Battles, 3*(2), 112–138. (in Persian)

Saeidi-Rezvani, M., & Gholami, F. (2021). Martyrs biographies and the audience's mental layers: Attractions, repulsions, and growths. *Research in Educational Issues, 29*(53), 123–164. (in Persian)

Saeidi-Rezvani, M., Mousavi-Mashhadi, S. J., & Baghgoli, H. (2011). University of Ferdowsi Mashhad students attitudes toward martyrdom and the presentation of a statistical probabilistic model for the population. *Biquarterly Journal of Islamic Education, 5*(11), 135–164. (in Persian)

Salmanpour Siavash, G. R., Rashidi Al-Hashem, M. R., & Hafezi-Seft, M. (2020). Identifying the components of the discourse of the martyrs revolutionary resistance in realizing the Second Step Statement of the Islamic Revolution. *Cultural Protection of the Islamic Revolution, 10*(21), 55–87. (in Persian)

Shah-Norouzi, M., Esmaeili, R., Parastgari, S., & Emamjomehzadeh, S. J. (2017). Factors affecting the effectiveness of methods for promoting the culture of self sacrifice and martyrdom. *Journal of Cultural Management, 11*(35–36), 53–70. (in Persian)

Shayegan, F. (2019). Methods of institutionalizing and expanding ceremonies commemorating martyrs. *Islam and Social Sciences, 11*(22), 25–45. (in Persian)

Sobhani-Nejad, M., Moghadamzadeh, A., & Najafi, H. (2015). Effective strategies for institutionalizing the culture of self sacrifice and martyrdom in schools from the perspective of secondary school teachers in Qom. *Cultural-Social Knowledge, 6*(4), 23–40. (in Persian)

Streubert, H. J., & Carpenter, D. R. (2011). *Qualitative research in nursing: Advancing the humanistic imperative* (5th ed.). Lippincott Williams & Wilkins.

Tajbakhsh, G. (2022). Investigating the effective factors on students attitudes toward the culture of self-sacrifice and martyrdom. *Iranian Journal of Culture in the Islamic University, 12*(3), 537–560. (in Persian) https://doi.org/10.22034/ciu.2022.1312

Tavakoli-Mohammadi, N. (2011). A conceptual and empirical investigation of the term martyr in the Quranic verses. In *Abstracts of the National Conference on the Culture of Self-Sacrifice and Martyrdom* (p. 40). Faculty of Principles of Religion, Qom. (in Persian)